

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2019

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja
verotuksen määräytymiseen

JUHA KNUUTI
SUVI RITOLA

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2019

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

JUHA KNUUTI
SUVI RITOLA

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Hansaprint Oy | Turenki 2019

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Työeläkkeen, kansaneläke-etuuksien sekä eläkkeiden verotuksen määräytyminen vaikuttavat kaikki osaltaan eläkkeensaajan käteen jäävään nettoeläkkeeseen. Katsaus kokoaa yhteen näiden tekijöiden määräytymisen vuonna 2019. Esimerkkitaulukot kertovat, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Verotusta on tarkasteltu myös yleisemmin ja vertailtu eläkkeensaajan ja palkansaajan vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla.

Vuonna 2019 kansaneläkeindeksi jäädettiin vuoden 2018 tasolle, joten kansaneläkkeen määrä pysyy edellisvuoden tasolla. Yksin asuvan henkilön kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2019 on 628,85 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvan 557,79 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeeseen tehtiin 9,27 euron tasokorotus, jolloin takuueläkkeen kanssa vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 784,52 euroa kuukaudessa niin yksin kuin puolison kanssa asuvalle.

Työeläkkeet nousivat työeläkeindeksin mukaisesti 1,45 prosenttia vuoden 2019 alussa. Palkkakerroin, jolla muun muassa tarkistetaan työansiot eläkettä määrättäessä, nousi 1,86 prosenttia.

Vuonna 2019 työeläkkeen vanhuuseläkeikään alkavat tulla vuonna 1956 syntyneet, joilla ikäluokan alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta ja 6 kuukautta. Alkavat työeläkkeet tarkistetaan elinaikakerroimella. Vuodelle 2019 laskettu elinaikakerroin, joka koskee vuonna 1957 syntyneiden vanhuuseläkkeitä tai vuonna 2019 ennen alinta vanhuuseläkeikää alkavia eläkkeitä, on 0,95722. Se pienentää kuukausieläkettä 4,3 prosenttia.

Vuonna 2019 ansiotuloverotus kevenee aavistuksen perusvähennyksen, työtulovähennyksen sekä eläketulovähennyksien korotuksien johdosta. Vuonna 2019 tuloveroasteikkoa lievennetään tekemällä tulorajoihin noin 2,6 prosentin tarkistus. Eläkkeen verotus lievenee sekä kunnallisverotuksen että valtionverotuksen eläketulovähennyksen kertoimien muuttuessa. Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee kymmenen euroa 9 050 euroon. Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee edellisvuodesta 30 eurolla 11 590 euroon. Alun perin määräaikaiseksi tarkoitettua suurten ansiotulojen verotusta kiristävän solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan vuonna 2019.

Palkansaajan verotusta keventää työtulovähennyksen korotus. Sekä eläkkeen- että palkansaajan verotukseen vaikuttaa perusvähennyksen enimmäismäärän korotus.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuonna 2019 on 19,88 (edellisvuonna 19,86). Yleisradioveroa maksetaan 2,5 prosenttia 14 000 euroa ylittävästä vuositulosta. Enimmäismäärä on 163 euroa.

Vuonna 2019 työntekijän työeläkevakuutusmaksu on 17–52-vuotiaalla sekä 63–67-vuotiaalla 6,75 prosenttia ja 53–62-vuotiaalla 8,25 prosenttia (edellisvuonna 6,35 ja 7,85 %). Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu laski viime vuoden 1,9 prosentista 1,5 prosenttiin.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu poistui palkansaajalta kokonaan vuonna 2017 eikä sitä makseta myöskään vuonna 2019. Eläke- ja etuustuloista perittävä sairaanhoitomaksu nousi 1,61 prosenttiin (edellisvuonna 1,53 prosenttia). Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on palkansaajilla 1,54 prosenttia, jos vuositulot ovat vähintään 14 282 euroa. Edellisvuonna päivärahamaksu oli 1,53 prosenttia, jos tulot ylittivät 14 020 euroa.

Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosenttien muutos edellisvuodesta vaihtelee eri tulotasoilla. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna keskimääräisellä kunnallisverolla, eläkkeensaajan veroprosentti alenee hieman lähes kaikilla tulotasoilla. Eniten eläketulon verotus alenee noin tuhannen euron kuukausieläkkeellä (0,5 %-yksikköä).

Pelkkää Kelan eläkettä saavalla nettoeläke nousee viime vuodesta noin 1,2 prosenttia ja tätä korkeammilla eläketasoilla noin 0,4–1,4 prosenttia. Reaalisesti eläke hieman laskee inflaatioennusteen ollessa 1,5 prosenttia vuodelle 2019. Viimeisten kymmenen vuoden aikana pelkkää Kelan eläkettä saavalla eläke on kasvanut reaalisesti noin 18 prosenttia, 1 000–1 200 euron tulotasolla noin kaksi prosenttia ja 1 400–3 000 euron eläketasolla laskenut noin kaksi prosenttia.

SUMMARY

The amount of the take-home net pension is affected by how the earnings-related and national pension benefits and the taxation of pensions are determined. This review outlines how these factors will be determined in 2019. The tables with examples illustrate what the total net pension will consist of in the different income brackets. We have also examined the taxation of pensions in general terms and have compared the tax and contribution burden of pension recipients and wage earners in different income brackets.

The 2019 national pension has been frozen at the 2018 level. It follows that the amount of the national pension will be the same as in 2018. In 2018, the full monthly national pension for a single person is 628.85 euros and for a married or cohabiting person 557.79 euros. A discretionary increase of 9.27 euros has been made to the guarantee pension. As a result, together with the guarantee pension, the minimum pension amount in 2019 is 784.52 euros per month for both single and married or cohabiting persons.

Earnings-related pensions will rise by 1.45 per cent at the beginning of 2019 due to the earnings-related pension index. The wage coefficient used, for instance, to revalue earnings when determining the pension will rise by 1.86 per cent.

In 2019, those born in 1956 will reach their retirement age of 63 years and 6 months. Starting earnings-related pensions will be adjusted with the life expectancy coefficient. The life expectancy coefficient for those born in 1957 has been confirmed at 0.95722. It will reduce the monthly old-age pensions of that cohort – or any early old-age pensions starting in 2019 – by 4.3 per cent.

The state income tax rate will be slightly mitigated in 2019 due to increases in the basic, income and pension income deductions. In 2019, the income tax scale will be alleviated by adjusting income limits by 2.6 per cent. The taxation of pensions will be mitigated as the factors of the pension income deduction in both municipal and state taxation have changed. The amount of the full pension income deduction in municipal taxation will rise by 10 euros to 9,050 euros. The amount of the full pension income deduction in state taxation will rise by 30 euros to 11,590 euros. The solidarity tax, that is, the reduced lower limit of the highest income bracket on the tax scale, intended to tighten the taxation of large incomes temporarily, will be kept unchanged in 2019.

The taxation of wage earners will be tempered by a higher income tax relief. The taxation of both pension recipients and wage earners will also be affected by the higher maximum basic tax deduction.

In 2019, the average municipal tax rate will be 19.88 per cent (19.86% in 2018). The public broadcasting tax will be 2.5 per cent for an annual income that exceeds 14,000 euros. The maximum tax amount is 163 euros.

In 2019, the earnings-related pension contribution rate for wage-earners will be 6.75 per cent (aged 17–52 and 63–67) and 8.25 per cent (aged 53–62). The equivalent rates in 2018 were 6.35 and 7.85 per cent respectively. The unemployment insurance contribution of wage-earners will decrease in 2019 from 1.9 per cent to 1.5 per cent.

In 2018, wage earners no longer had to pay the medical care insurance contribution. The same applies in 2019. The medical care insurance contribution levied on pension and other benefit income will rise to 1.61 per cent in 2019 (1.53% in 2018). The health insurance contribution will be 1.54 per cent (1.53%) for wage earners with an annual income of at least 14,282 euros (€14,020).

The change in tax and contribution rates of pension and wage income varies at different income levels. Comparing the tax rate in 2018 for the same amount of income, and with average municipal tax rates, the tax rate for pension recipients will be reduced slightly in all income brackets in 2019. The highest reduction (0.5 percentage points) will be for a pension income of 1,000 euros per month.

The net pension of a person who gets only a national pension from Kela will rise by about 1.2 per cent. The pension amounts in the higher pension brackets will rise by 0.4–1.4 per cent. However, in real terms, pensions will be reduced slightly since the predicted inflation for 2019 is 1.5 per cent. In the last ten years, the pension of those with only a national pension from Kela has grown real-term by about 18 per cent. The pension of those with a monthly pension income of 1,000 to 1,200 euros will grow by approximately two per cent, while the pension of those with a monthly pension income of 1,400 to 3,000 euros will decrease by about two per cent.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Työeläke	11
2.1 Vanhuuseläke.....	11
2.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke.....	12
2.3 Työkyvyttömyysetuudet.....	13
2.4 Työuraeläke.....	14
2.5 Perhe-eläke.....	15
2.6 Palkattomat jaksot.....	16
2.7 Indeksit.....	17
2.8 Elinaikakerroin.....	18
3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet	19
3.1 Kansaneläke.....	19
3.1.1 Oikeus kansaneläkkeeseen.....	19
3.1.2 Kansaneläkkeen määrä.....	19
3.1.3 Kansaneläkkeessä huomioon otettavat tulot.....	20
3.2 Takuueläke.....	21
3.3 Perhe-eläke.....	22
3.3.1 Leskeneläke.....	22
3.3.2 Lapseneläke.....	23
3.4 Eläketuki.....	24
3.5 Kansaneläkeindeksi.....	24
3.6 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan.....	25
3.7 Eläkkeensaajan asumistuki.....	25
3.8 Muut lisät.....	26
4 Ensisijaiset etuudet	28
5 Verotus	30
5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa.....	30
5.2 Ansiotuloverot ja pakolliset sosiaalivakuutusmaksut.....	31
5.3 Erot eläkkeen- ja palkansaajan verotuksessa.....	33
5.4 Verotus, kun ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta.....	37
5.4.1 Palkkatuloja vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla.....	37
5.4.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja palkkatulo.....	39
5.5 Kansainväliset tilanteet.....	39
5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikais- säästäminen.....	40

6 Kokonaiseläke	42
6.1 Esimerkkitaulukoita kokonaiseläkkeen määräytymisestä.....	43
6.2 Nettoeläkkeen muutos.....	46
Liitteet	49
Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa	49
Liite 2 Aikasarjoja.....	54
Lähteet	62

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saatutun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke ja takuueläke puolestaan takaavat vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolle ei ole kertynyt työeläkettä lainkaan. Kela voi maksaa eläkkeensaajalle myös erilaisia lisiä, kuten eläkkeensaajan asumistukea. Eläkkeensaaja voi myös saada liikenne-, tapaturma-, potilas- tai sotilastapaturmavakuutuksesta maksettavia työeläkkeeseen nähden ensisijaisia eläketuuksia (LITA). Lakisääteiset eläkkeet, kuten myös LITA-eläkkeet ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan.

Eläkkeensaajan toimeentulon kannalta oleellisinta on kuukausieläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettäessä 1960-luvulla eläkkeen tavoite-tasoksi asetettiin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläk-keiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Täl-löin eläke myös rajattiin yhteensovituksella 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palks-ta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on ollut vai-kea esittää. Tuolloin muun muassa otettiin käyttöön kuukausieläkkeen määrään vaikut-tava elinaikakerroin. Vuoden 2017 alusta tuli voimaan eläkeuudistus, jonka seuraukse-na eläkeikärajat nousevat vaiheittain ja eläkekarttumat eri ikäisenä yhdenmukaistuivat.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu prog-ressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan matalampia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös eri-laisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Pelkkää Kelan eläkettä saa-va ei maksa eläkkeestä veroa.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläk-keestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 alkaen eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää mak-settu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan. Vuoden 2011 maaliskuusta lähtien kansaneläke-järjestelmä täydentyi takuueläkkeellä, jota maksetaan, jos työ- ja kansaneläke jää pieneksi.

Vuoden 2017 lopussa pelkkää työeläkettä sai 61 prosenttia Suomessa asuvista omaeläk-keensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- sekä maatalouden erityiseläkkeet, osa-aikaeläke ja osittainen vanhuuseläke eivät mukana). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjes-telmästä sai 34 prosenttia ja pelkästään kansaneläkejärjestelmästä viisi prosenttia. Kan-saneläkettä maksettiin 572 000 henkilölle, joista 76 000 sai täyttä kansaneläkettä. Takuu-eläkkeen saajia vuonna 2017 oli 102 000 ja keskimäärin takuueläkettä saatiin 155,61 eu-roa. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden 2017 lopussa 1 470 000.

Vuonna 2017 Suomessa asuvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saavien keski-määräinen kokonaiseläke oli 1 657 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli keskimäärin

1 511 euroa, Kelan eläkettä 128 euroa ja LITA-eläkettä 18 euroa. Sekä Kelan eläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 1 039 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 762 euroa, Kelan eläkettä 269 euroa ja LITA-eläkettä kahdeksan euroa. Omaeläkkeenä vain Kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 746 (sisältää takuueläkkeen osuuden) euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 2 077 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen. Työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeelle vuonna 2017 siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 1 826 euroa.

Kokoikaisten palkansaajien keskiansio oli Tilastokeskuksen mukaan 3 396 euroa kuukaudessa vuonna 2017, joten samana vuonna eläkkeelle siirtyneillä keskimääräinen työeläkejärjestelmän vanhuuseläke oli noin 54 prosenttia keskipalkasta.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2019. Työeläkkeen määräytymisen perustiedot esitetään luvussa 2. Kansaneläkkeen, sen lisien ja takuueläkkeen määräytymistä käsitellään luvussa 3 ja liikenne- ja tapaturmavakuutuksen mukaisia korvauksia luvussa 4. Luvussa 5 käydään läpi verotuksen periaatteita ja vertaillaan eläkkeen- ja palkansaajan verotusta. Lisäksi tarkastellaan tilanteita, joissa ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta esimerkiksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajalla. Luvussa 6 on esitetty, millaiseksi brutto- ja nettoeläke kokonaisuudessaan eri tulotasolla muodostuu. Myös nettoeläkkeen muutos viimeisen kymmenen vuoden ajalta on esitetty. Liitteissä on aikasarjoja kokonaiseläkkeen tasoon vaikuttavista rahamääristä ja maksuista.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys-, työura- ja perhe-eläkettä sekä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä. Osa-aikaeläkkeiden myöntäminen on päättynyt, mutta myönnettyjen osa-aikaeläkkeiden maksaminen jatkuu.

Karttunut työeläke on laskettu erikseen kultakin kalenterivuodelta vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoiminnasta karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen. Lopuksi työeläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Työeläkkeet yhteensovitetään lakisääteisten työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain sekä potilasvahinkolain mukaisten etuuksien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi.

Työeläkevakuutusyhtiöt, kassat ja säätiöt sekä erityiseläkelaitokset hoitavat työntekijöiden ja yrittäjien työeläketurvaa. Maksussa olevat työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien, työntekijöiden ja yrittäjien maksamilla eläkevakuutusmaksuilla, kertyneillä eläkevaroilla sekä niistä saaduilla tuotoilla.

Vuoden 2019 alusta otettiin käyttöön kansallinen tulorekisteri, joka tulee sisältämään kaikki palkka-, eläke- ja etuustiedot. Vuonna 2019 Verohallinto, Kela, työeläkejärjestelmä ja Työllisyysrahasto saavat työnantajan ilmoittamat palkkatiedot suoraan tulorekisterin kautta. Myös yrittäjän itselleen maksama palkka ilmoitetaan tulorekisteriin. Vuoden 2020 alusta tulorekisteriin ilmoitetaan myös eläkkeet ja muut etuudet.

2.1 Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeen 63 vuoden alaikäraja nousee 1955 syntyneistä lähtien kolmella kuukaudella vuodessa, jokaista ikäluokkaa kohden, kunnes vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Vuonna 1965 syntyneistä lähtien vanhuuseläkkeen alaikäraja sidotaan elinajanodotteeseen. Ensimmäinen, korkeintaan kahden kuukauden korotus 65 vuoden eläkeikärajaan vahvistetaan 1965 syntyneille vuonna 2027 ja sitä sovelletaan vuonna 2030. Myös vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee, mutta tasavuosina (taulukko 2.1).

Taulukko 2.1.

Vanhuuseläkkeen alaikäraajat sekä vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikärajat ikäluokittain.

Syntymävuosi	Vanhuuseläkkeen alaikäraja	Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja
1954 tai aikaisemmin	63 v.	68 v.
1955	63 v. 3 kk	68 v.
1956	63 v. 6 kk	68 v.
1957	63 v. 9 kk	68 v.
1958	64 v.	69 v.
1959	64 v. 3 kk	69 v.
1960	64 v. 6 kk	69 v.
1961	64 v. 9 kk	69 v.
1962–1964	65 v.	70 v.
1965 ja nuoremmat	vahvistetaan myöhemmin	70 v.

Työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavilla ennen vuotta 1958 syntyneillä pitkäaikaistyöttömillä on oikeus ansaittuun vanhuuseläkkeeseen 62-vuotiaana. Vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneillä työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeeseen on oikeus aikaisintaan ikäluokan alimmassa vanhuuseläkeikässä.

Eläkkeen karttuminen muuttui vuoden 2017 alusta siten, että iäkkäämpien korkeammat karttumisprosentit poistuivat ja työeläkettä karttuu kaikilla 1,5 prosenttia vuosiansiosta. Työntekijän työeläkevakuutusmaksua ei enää vähennetä eläkettä kartuttavasta ansiosta. Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden eläkettä kartuttavista ansiosta 17-vuotiaasta, yrittäjillä 18-vuotiaasta lähtien. Niin sanottu siirtymäajan karttuma on 1,7 prosenttia palkasta 53–62-vuotiaille vuosina 2017–2025. Eläke tarkistetaan elinaikakertoimella (ks. luku 2.5).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vakuuttamisvelvollisuuden ylärajaan asti. Vanhuuseläkkeellä oleva voi työskennellä rajattomasti ilman, että työeläkettä pienennetään.

Eläkkeen ottamista voidaan lykätä alinta vanhuuseläkeikää myöhemmäksi. Vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään yli ikäluokan alimman eläkeiän. Vuosina 1949–53 syntyneillä eläkkeeseen lasketaan lykäyskorotus aikaisintaan vuoden 2017 alusta.

Eläkkeen laskentaa varten työansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

2.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Kertyneestä eläkkeestä voi ottaa 25 tai 50 prosenttia osittaisena varhennettuna vanhuuseläkkeenä (OVE). OVE lasketaan sen alkamisvuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä

ansaitusta eläkkeestä. OVE voi alkaa aikaisintaan 61-vuotiaana eikä sen myöntämiselle ole yläikärajaa. Alaikäraja nousee 62 vuoteen vuonna 1964 syntyneillä, jonka jälkeen ikäraja sidotaan elinajanodotteen muutokseen ja se nousee samaa vauhtia kuin vanhuuseläkeikä.

Ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää nostettua eläkeosaa pienentää varhennusvähennys, joka on 0,4 prosenttia jokaista varhennettua kuukautta kohti. Esimerkiksi yhden vuoden ennen alinta vanhuuseläkeikää otetussa OVE:ssa varhennusvähennys on 4,8 prosenttia. Varhennus vähentää lopullista eläkettä pysyvästi. Jos OVE alkaa ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen, lasketaan OVE:een lykkäyskorotus, joka on 0,4 prosenttia kuukautta kohden.

OVE:en sovelletaan sen alkamisvuodelle vahvistettua elinaikakerrointa, jos eläke alkaa ennen 62 ikävuoden täyttämistä. Jos OVE alkaa 62 vuoden iän täyttämisenä tai sen jälkeen, käytetään ikäluokan omaa elinaikakerrointa.

Myönnetyn 25 prosentin suuruisen eläkkeen voi muuttaa 50 prosentin suuruiseksi eläkkeeksi, mutta muita muutoksia eläkkeen määrään ei voi tehdä. OVE:a ei voi lakkauttaa, mutta sen voi peruuttaa kolmen kuukauden sisällä sen alkamisesta.

OVE:n aikaiselle työskentelylle tai ansioille ei ole mitään rajoituksia. OVE:n aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä 1,5 prosentin tai siirtymäajan 1,7 prosentin mukaan. Loppuosa eläkkeestä myönnetään alimmassa eläkeiässä ilman varhennusvähennystä tai myöhemmin lykkäyskorotuksella korotettuna.

Osa-aika-eläkkeiden myöntäminen päättyi vuoden 2017 alusta. Aikaisemmin myönnetyt osa-aika-eläkkeet voivat jatkua, ja niihin sovelletaan ennen vuotta 2017 voimassa olleita säännöksiä. Osa-aika-eläkettä maksettiin 3 572 henkilölle vuoden 2018 marraskuun lopussa. Osa-aika-eläkkeen aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä 1,5 prosentin tai siirtymäajan 1,7 prosentin mukaan. Ennen vuotta 1953 syntyneillä vanhuuseläkettä karttuu myös ansion alenemasta 0,75 prosenttia vuodessa.

2.3 Työkyvyttömyysetuudet

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuudet ovat työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Täyttä eläkettä maksetaan henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 3/5 ja osaeläkettä henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 2/5. Osatyökyvyttömyyseläke on määrältään puolet vakuutetun täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Kuntoutustuki myönnetään aina määräajaksi ja se on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen.

Työkyvyttömyyseläke koostuu työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeestä. Tulevan ajan eläke lasketaan eläketapahtumavuoden alusta sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän. Jos henkilön ikäluokalle ei ole vielä säädetty alinta vanhuuseläkeikää, tulevan ajan pääteikä on lähimmälle ikäluokalle säädetty alin vanhuuseläkeikä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä tulevan ajan pääteikä on siis toistaiseksi 65 vuotta, joka on vuonna 1964 syntyneiden laissa säädetty alin vanhuuseläkeikä. Tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsääntöisesti viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Eläkkeen karttumisprosentti tulevalta ajalta on 1,5.

Työkyvyttömyyseläke kerrotaan eläketapahtumavuonna 62 vuotta täyttävän ikäluokan elinaikakerroimella. Elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan. Kertoimen vaikutus on tällöin lievempi kuin vanhuuseläkkeeseen sovellettuna. Elinaikakerroin ei muutu, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään pysyvä kertakorotus, kun eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 23–31-vuotiailla (24–31-vuotiailla yrittäjillä) 25 ja se laskee tästä yli 31-vuotiailla prosenttiyksikön ikävuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeen rinnalla enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta. Työhönpaluun edistämislain (TyEdL) mukaan sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana voi ansaita aina vähintään 784,52 euroa kuukaudessa (vuonna 2019). Työhönpaluun edistämislaki on voimassa vuoden 2020 loppuun asti.

Kun työkyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ylittävät 60 prosentin ansaintarajan tai ansaintarajoista korkeimman, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Sekä lepäämisen että työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaituista työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuosityöansioista.

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen vuotta 2017, eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi kyseisen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan päätteissä.

2.4 Työuraeläke

Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa otettiin käyttöön työuraeläke, jonka voi saada vuonna 1955 tai sen jälkeen syntynyt henkilö aikaisintaan 63 vuoden iässä. Alaikäraja sidotaan elinajanodotteeseen vuonna 1965 syntyneistä alkaen, jonka jälkeen ikäraja on aina kaksi vuotta vanhuuseläkeikää alempi. Ensimmäiset työuraeläkkeet tulivat maksuun vuonna 2018 ja ne pystyivät olemaan maksussa enintään kolme kuukautta, eli vuonna 1955 syntyneellä alimman vanhuuseläkeiän (63 v 3 kk) täyttämiseen asti. Vuoden 2018 marraskuun loppuun mennessä työuraeläkkeitä oli myönnetty 20 kappaletta, mutta maksussa oli enää vain kahdeksan kappaletta. Vuonna 2019 työuraeläkkeen voi saada 1956 syntynyt ikäluokka, joiden alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta 6 kuukautta. Näin ollen työuraeläke voi olla vuonna 2019 maksussa enintään kuusi kuukautta.

Työuraeläke edellyttää työkyvyttömyyttä, mutta vähemmän kuin työkyvyttömyyseläkkeessä. Työhistoriaa on oltava vähintään 38 vuotta ja sen on koostuttava rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavasta työstä. Äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahakausia voi olla mukana enintään kolmen vuoden ajalta. Työuran pituusedellytyksen täyttyminen rat-

kaistaan työeläkerekisterissä olevien tietojen sekä eläkkeen hakijan toimittamien luotettavien selvitysten perusteella.

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Työuraeläkkeen määrä on pienempi kuin työkyvyttömyyseläkkeen määrä, koska työuraeläke ei sisällä tulevan ajan eläkeosaa. Rekisteröityä lisäeläkettä ei makseta työuraeläkkeessä. Mahdolliseen rekisteröityyn lisäeläkkeeseen on oikeus, kun työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ikäluokan alimmassa vanhuuseläkeiässä.

2.5 Perhe-eläke

Leskeneläkettä maksetaan tietyin edellytyksin edunjättäjän aviopuolisolle. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuoliso. Lapseneläkkeeseen ovat oikeutettuja edunjättäjän alle 18-vuotiaat lapset.

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä tai hän oli osa-aikaeläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden työeläkkeen suuruinen. Leski ja lapset saavat taulukon 2.2 mukaisen osuuden edunjättäjän työeläkkeestä. Lapseneläkettä maksetaan lapsen täysi-ikäisyyteen asti.

Taulukko 2.2.

Perhe-eläkkeen osuudet.

Lasten lukumäärä	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Jos leskellä ei ole alaikäisiä lapsia eikä leski ole eläkkeellä, leskelle maksetaan täyttä (6/12) leskeneläkettä kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen lesken omat laskennalliset työeläketulot vähentävät leskeneläkettä.

Lesken saamaa perhe-eläkettä, eli edunjättäjän eläkkeen puolikasta, vähentää se lesken eläketulo, joka ylittää 708,50 euroa kuukaudessa (vuonna 2019). Tämä leskeneläkkeen vähennyksen peruste kehittyy palkkakertoimen mukaisesti. Jos lesken oma eläke on pienempi kuin vähennyksen peruste, ei leskeneläkettä vähennetä.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti (lesken oma eläke suurempi kuin vähennyksen peruste):

$$\text{Vähennetty leskeneläke} = 0,5 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times (\text{lesken oma eläke} - 708,50)$$

Taulukossa 2.3 on esimerkkejä vähennetyn leskeneläkkeen määrästä.

Taulukko 2.3.

Vähennetty leskeneläke, euroa.

		Edunjättäjän eläke							
		500	1 000	1 500	2 000	2 500	3 000	3 500	4 000
Lesken oma eläke	0	250	500	750	1 000	1 250	1 500	1 750	2 000
	500	250	500	750	1 000	1 250	1 500	1 750	2 000
	1 000	104	354	604	854	1 104	1 354	1 604	1 854
	1 500	0	104	354	604	854	1 104	1 354	1 604
	2 000	0	0	104	354	604	854	1 104	1 354
	2 500	0	0	0	104	354	604	854	1 104
	3 000	0	0	0	0	104	354	604	854
	3 500	0	0	0	0	0	104	354	604
	4 000	0	0	0	0	0	0	104	354

2.6 Palkattomat jaksot

Eläkettä kartuttavat taulukossa 2.4 näkyvät sairaus- ja kuntoutusetuudet, vanhempainpäivärahat, työttömyysetuudet ja koulutusetuudet. Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa. Ansiosidonnaisten sosiaalietuuksien ajoilta karttuu eläkettä sen työansion perusteella, jonka mukaan kyseisen sosiaalietuuden määrä on laskettu. Sosiaalietuuden perusteena oleva työansio määritellään jokaisessa sosiaalietuuslajissa omalla tavallaan. Etuuden peruste otetaan huomioon eri tavalla laskettaessa ansaittua eläkettä ja tulevan ajan eläkettä.

Sekä tutkintoon johtaneesta opiskelusta että lapsenhoidon ajalta karttuu erillislain mukaista etuutta saman kiinteän euromäärän perusteella. Etuusansio otetaan huomioon tulevan ajan ansioissa kaksinkertaisena.

Eläkettä karttuu ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella viideltä vuodelta, ammatikorkeakoulututkinnon perusteella neljältä vuodelta sekä alemman korkeakoulututkinnon ja ammatillisen perustutkinnon perusteella kolmelta vuodelta. Jos henkilö on suorittanut useampia tutkintoja, oikeus etuuteen on kuitenkin yhteensä enintään viideltä vuodelta.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia etuuden perusteena olevasta ansiosta. Sosiaalietuuksien ajalta karttuu eläkettä silloin, kun työansioita on työuran aikana ollut vähintään 17 807,01 euroa (vuoden 2019 tasossa).

Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laske- mista varten. Päiväkohtaiset etuuden perusteet kerrotaan etuuspäivien lukumäärällä, jotta saadaan etuuskohtainen vuosiansio.

Taulukko 2.4.

Sosiaalietuuden perusteena olevan ansion huomioon ottaminen eläkkeessä. Rahamäärät ovat vuoden 2019 tasossa.

Etuus	Sosiaalietuuden perusteesta otetaan huomioon ansaitussa eläkkeessä	Otetaan huomioon tulevan ajan eläkkeessä
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	117 %	117 %
– Työnantajalle maksetulta ajalta (työnantaja maksaa äitiysajan palkkaa)	17 %	17 %
– Vähintään	741,96 €/kk	741,96 €/kk
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	75 %	100 %
Kuntoutusraha (Kela, työeläkelait, LITA)	65 %	100 %
LITA-ansionmenetyskorvaukset	65 %	100 %
Aikuiskoulutustuki	65 %	100 %
Sairauspäiväraha ja erityishoitoraha	65 %	100 %
Tartuntatautipäiväraha	65 %	100 %
Vuorottelukorvaus	55 %	100 %
Työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki	0 %	1 483,91 €/kk
Sairauspäiväraha peruspäivärahan jälkeen	0 %	1 483,91 €/kk
Kotihoidontuki	741,96 €/kk	1 483,91 €/kk
Tutkinto	741,96 €/kk	1 483,91 €/kk

2.7 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2019 palkkakerroin on 1,417. Nousua edellisestä vuodesta on 1,86 prosenttia. Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädetyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkelakien mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2019 työeläkeindeksi nousi 1,45 prosenttia edellisvuodesta ja sen pisteluku on 2 585.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotasoindeksi- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen kehitystä mitataan vuoden kolmannen neljänneksen vuosimuutoksella. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain asetuksella lokakuun loppuun mennessä.

2.8 Elinaikakerroin

Vuodesta 2010 lähtien alkavat vanhuuseläkkeet on tarkistettu elinaikakertoimella, jonka avulla eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään.

Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuodelle 2019 elinaikakerroin saa arvon 0,95722 ja se koskee vuonna 1957 syntyneiden vanhuuseläkkeitä. Kerroin koskee myös tätä nuorempia, joille vuonna 2019 myönnetään vanhuuseläke alemmassa eläkeiässä, työkyvyttömyyseläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Tänä vuonna 63-vuotiaana tai vanhempana eläkkeelle siirtyvien eläke tarkistetaan ikäluokalle aiemmin vahvistetulla kertoimella (taulukko 2.5).

Eläkeuudistus toi muutoksia myös elinaikakertoimen määräytymiseen. Elinaikakertoimen laskentatapa muuttuu siinä vaiheessa, kun eläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen. Tällöin elinaikakerroin muodostuu vähemmän vanhuuseläkkeen tasoa leikkaavaksi kuin aikaisemman lainsäädännön mukaan.

Taulukko 2.5.

Vuonna 2019 eläkkeelle siirtyvän elinaikakerroin iän mukaan.

Eläkkeellesiirtymisikä	Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Kuukausieläkkeen pienennys, %
62	1957	0,95722	4,3
63	1956	0,96102	3,9
64	1955	0,96344	3,7
65	1954	0,96800	3,2
66	1953	0,97200	2,8
67	1952	0,97552	2,4
68	1951	0,97914	2,1
69	1950	0,98351	1,6
70	1949	0,98689	1,3
71	1948	0,99170	0,8
72	1947	1,00000	0,0

Elinaikakerroin vaikuttaa perhe-eläkkeeseen edunjättäjän eläkkeen kautta. Elinaikakerrointa ei sovelleta varsinaiseen perhe-eläkkeeseen vaan sen vaikutus on mukana edunjättäjän eläkkeessä, jonka pohjalta perhe-eläke on laskettu.

Elinaikakerrointa ei sovelleta kansaneläkkeen määrään. Kansaneläke ja takuueläke korvaavat osaltaan elinaikakertoimen aiheuttamaa työeläkkeen pienennystä.

3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet

Kansaneläkejärjestelmästä maksettavat kansaneläke- ja takuueläke-etuudet turvaavat perustoimeentulon, jos työeläketurva jää pieneksi tai sitä ei ole karttunut ollenkaan. Kansaneläkejärjestelmän toimeenpanosta vastaa Kela. Kansaneläkejärjestelmän etuudet ja kansaneläkerahaston toimintakulut rahoitetaan täysin valtion budjetista.

Kansaneläkelaiissa määritellyt ja Kelan maksamat eläkkeet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke määräytyvät samalla tavalla. Takuueläke täydentää näitä eläkkeitä, jos kokonaiseläke jää matalaksi. Perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan.

Eläkkeensaajalla voi lisäksi olla oikeus asumistukeen, hoitotukeen, lapsikorotukseen tai rintamalisään.

3.1 Kansaneläke

3.1.1 Oikeus kansaneläkkeeseen

Täyteen kansaneläkelain mukaiseen **vanhuuseläkkeeseen** on oikeus 65 vuoden iässä. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen on oikeus 63 vuoden iässä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä kansaneläkkeen vanhuuseläke sidotaan työeläkelain mukaiseen ikäluokkakokohtaiseen eläkeikään. Vuosina 1958–1961 syntyneillä on oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna 64 vuoden iässä. Vuonna 1962 tai myöhemmin syntyneet eivät voi ottaa kansaneläkettä varhennettuna.

Ennen vuotta 1958 syntyneellä työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavalla pitkäaikaistyöttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen varhennusvähennyksellä vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden iässä. Vuosina 1958–1961 syntyneillä pitkäaikaistyöttömällä ikäraja on 64 vuotta. Vuonna 1962 tai myöhemmin syntyneillä pitkäaikaistyöttömällä ei ole oikeutta vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen ennen vanhuuseläkeikää.

Kansaneläkelain mukaisen **työkyvyttömyyseläkkeen** voi saada, jos sairaus, vika tai vamma estää kohtuullisen toimeentulon turvaavan työn teon. Henkilön katsotaan saavan kohtuullisen toimeentulon, jos hän ansaitsee kuukaudessa yli 784,52 euroa.

Pelkän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tai työuraeläkkeen saajalla ei ole oikeutta kansaneläkkeeseen, jos henkilö ei ole täyttänyt Kelan vanhuuseläkkeeseen oikeutavaa ikää.

3.1.2 Kansaneläkkeen määrä

Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2019 pysyy kansaneläkeindeksin jäädytyksen seurauksena edellisvuoden tasolla. Kansaneläkeindeksi jäädytettiin myös

edellisenä vuonna. Täysi määrä on yksin asuvalle henkilölle 628,85 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 557,79 euroa kuukaudessa. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 55,54 euroa kuukaudessa vuonna 2019. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2019 on 6,68 euroa kuukaudessa.

$$\text{Kansaneläke} = \text{Täysi kansaneläke} - 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{rajatulo})$$

Taulukko 3.1.

Täysi kansaneläke vuonna 2019, euroa kuukaudessa.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei enää saa kansaneläkettä
Yksin asuva	628,85	1 299,88
Avo- tai avioliitossa	557,79	1 157,71

Varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkettä varhennetaan vanhuuseläkeiästä. Lykättyä kansaneläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneen kansaneläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon. Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä. Kansaneläke tarkistetaan siviilisäädyn muuttuessa tai jos työeläkkeessä tapahtuu joku muu kuin indeksistä johtuva muutos.

3.1.3 Kansaneläkkeessä huomioon otettavat tulot

Kansaneläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- työeläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys (perhe-eläkkeessä edunjättäjän varhennusvähennystä ei lisätä tuloksi)
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain ja sotilastapaturmalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia
- osittainen varhennettu vanhuuseläke varhennusvähennyksellä lisättynä ja ilman mahdollista lykkäyskorotusta.

Kansaneläkettä laskettaessa henkilön työeläketuloa ei kuitenkaan ole

- 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläkkeen osa vuosilta 2005–2016
- työeläkkeen lykkäyskorotus alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeiseltä ajalta
- työeläkkeen lapsikorotus
- työeläkkeen kuntoutuskorotus
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava kertakorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä).

Kansaneläkettä pienentää työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema 4,5 prosentin karttuma siis pienentää kansaneläkettä. Työeläkkeen varhennettu vanhuuseläke ja osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan tulona huomioon ilman varhennusvähennystä.

Ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkkeen määrää pienentää toisen EU-maan maksama työeläke samalla lailla kuin Suomen työeläke sovellettaessa EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004.

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon ulkomailta maksettavat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset työeläkkeet
- työtapaturmaan perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvamman perustuvat perhe-eläkkeet
- maatalousyrittäjien luopumisetuuksia vastaavat etuudet
- kansaneläkettä ja kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä vastaavat eläkkeet.

3.2 Takuueläke

Takuueläke on Kelan eläke-etuus, joka on tarkoitettu pienten eläketulojen saajille. Takuueläkettä ei kuitenkaan makseta, jos henkilö saa pelkästään osa-aikaeläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä, perhe-eläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Takuueläke on veronalainen etuus ja sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille.

Vuonna 2019 takuueläkkeeseen tehty 9,27 euron tasokorotus nosti takuueläkkeen täyden määrän 784,52 euroon. Takuueläkettä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä, mutta vuosien 2018 ja 2019 indeksijäädytyksien seurauksena indeksimuutosta ei tehty. Pelkkää kansaneläkettä saava, puolison kanssa asuva saa takuueläkettä enimmillään 226,73 euroa kuukaudessa. Pienin maksettava takuueläke on 6,68 euroa kuukaudessa.

Takuueläkkeeseen ei lasketa lykkäyskorotusta, mutta siihen sovelletaan samaa varhennusvähennystä kuin kansaneläkkeeseen. Vanhuuseläkkeen saajalle takuueläke voidaan sitten myöntää kansaneläkkeen tavoin aikaisintaan 63-vuotiaana.

Takuueläkkeen määrään vaikuttavat henkilön saamat muut, myös ulkomailta saadut, eläketulot. Siihen eivät vaikuta eläkettä saavan hoitotuki, rintamalisät eikä eläkkeen lapsikorotus. Takuueläkettä eivät myöskään pienennä ansiotulot, pääomatulot eikä omaisuus tai omaishoidon tuki. Takuueläke otetaan kuitenkin tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE) perusteella ei synny oikeutta takuueläkkeeseen. Jos jotain muuta takuueläkkeeseen oikeuttavaa eläkettä maksetaan OVE:n rinnalla, maksussa oleva OVE otetaan takuueläkettä pienentävänä tulona huomioon.

Takuueläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- kansaneläke
- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- kaikki ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset, jotka Suomessa maksettuna otettaisiin tuloksi
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain ja sotilastapaturmalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia
- osittainen varhennettu vanhuuseläke varhennusvähennyksellä lisättynä ja ilman mahdollista lykkäyskorotusta.
- muut eläkkeet ja korvaukset (sanomalehtimies-, urheilija- ja taiteilijaeläkkeet ja perhe-eläkkeet, taiteilijaprofessorin ja taiteilija-apurahansaajan eläke ja perhe-eläke, diplomaatin puolisolle maksettava erityiskorvaus, rikosvahinkolain mukainen perhe-eläke, potilasvahinkolain mukainen perhe-eläke)

65 vuotta täyttäneillä tai 16 vuotta täyttäneillä ja kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömillä maahanmuuttajilla on myös oikeus takuueläkkeeseen, jos asumisaikavaatimukset täyttyvät.

Takuueläke = 784,52 – muut eläketulot

3.3 Perhe-eläke

3.3.1 Leskeneläke

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus vain alle 65-vuotiaalla leskellä. Leskeneläkettä maksetaan silloin, kun leski ja edunjättäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avopuolison lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Alkueläke on vakiomääräinen, eivätkä siihen vaikuta lesken omat tulot tai omaisuus. Vuonna 2019 alkueläkkeen määrä on

324,33 euroa kuukaudessa. Indeksijäädytyksien seurauksena leskeneläkkeen määrät pysyvät vuonna 2019 samalla tasolla kuin vuosina 2017 ja 2018.

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (101,59 €/kk) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 110,05 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 967,88 €/kk).

Jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää, jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 55,54 euroa kuukaudessa, täydestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 096,71 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 954,55 €/kk).

Lesken jatkoeläkettä pienentävät muut tulot. Tuloina otetaan huomioon 60 prosenttia työtuloista, työttömyysturvasta, sairauspäivärahasta ja lasten kotihoidontuen hoitorahasta. Täysimääräisinä otetaan huomioon lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo. Työeläkkeenä otetaan huomioon vastaavat eläkkeen osat kuin omassa kansaneläkkeessä.

Taulukko 3.2.

Leskeneläkkeen määrä vuonna 2019, euroa kuukaudessa.

Alkueläke (6 kk)	324,33
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	628,85
– avo- tai avioliitossa	557,79
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	527,26
– avo- tai avioliitossa	456,20

3.3.2 Lapseneläke

Kelan lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjättäjän omalle lapselle, ottolapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjättäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18 vuotta täyttänyt voi saada Kelalta niin sanottua koululaiseläkettä 21 vuoden iän täyttämiseen asti. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen.

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärä, jota maksetaan, jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 236,05 euroa kuukaudessa. Lapseneläkkeen määrät pysyvät indeksijäädytyksen seurauksena edellisvuoden tasolla.

<p>Lapseneläke = perusmäärä + (täysi täydennysmäärä – 0,5 x (muut perhe-eläkkeet – rajatulo))</p>

Taulukko 3.3.*Lapseneläke vuonna 2019, euroa kuukaudessa.*

Perusmäärä	59,68
Lapsen täydennysmäärä	90,26
Täysi lapseneläke	149,94
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	55,54

3.4 Eläketuki

Eläketuki on kertaluonteinen ratkaisu, jossa turvataan ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille toimeentulo ennen heidän siirtymistään vanhuuseläkkeelle. Laki tuli voimaan 1.6.2017. Pitkäaikaistyöttömille tarkoitettu eläketuki laajenee 1.10.2019 koskemaan asiakkaita, jotka ovat syntyneet ennen 1.9.1958 ja jotka ovat olleet työttöminä lähes yhtäjaksoisesti viisi vuotta. Lisäksi edellytetään, että henkilöllä on ollut oikeus työmarkkinatukeen 31.8.2018. Eläketuen piirissä ovat aikaisemmin olleet ennen 1.9.1956 syntyneet henkilöt.

Eläketuki vastaa määrältään takuueläkettä (784,52 e/kk). Eläketuki ei ole varsinainen eläke, mutta siihen sovelletaan verolainsäädännössä eläkettä koskevia säännöksiä. Eläketuen saajalla on oikeus kansaneläkelain mukaiseen lapsikorotukseen, eläkkeensaajan asumistukeen sekä hoitotukeen.

Eläketukea on aiemmin saanut noin 3 500 henkilöä. Uusia eläketuen saajia on Kelan arvion mukaan noin 2 800.

3.5 Kansaneläkeindeksi

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Vuonna 2019 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1617. Pisteluku pysyy kahden edellisvuoden tasolla poikkeuslainsäädäntöön perustuen. Hallitus on julkisen talouden suunnitelmassaan päättänyt, että kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korotukset jätetään tekemättä vuosina 2017–2019. Vuonna 2017 kansaneläkeindeksiä lisäksi alennettiin 0,85 prosenttia.

Normaalisti kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla edellisen vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaislukuna ilmoitettu keskiarvo jakajalla 1,192. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä ja uuden indeksin mukaisia etuuksia maksetaan seuraavan vuoden tammikuun alusta lähtien.

Vuoden 2019 kansaneläkeindeksin jäädytys on tarkoitettu pysyväksi, joten kansaneläkeindeksin laskemisessa käytettyä jakajaa muutetaan vastaamaan muutosta. Kansaneläkeindeksin pysyvää muutosta varten tulisi kansaneläkeindeksin määrittämisessä käytettävä ja laissa oleva jakaja 1,192 muuttua arvoon 1,206. Jakajaa koskeva muutos tulee voimaan vuoden 2020 alusta lukien.

3.6 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Nuorelle henkilölle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen ja sen perusteella myönnettävän takuueläkkeen suhteen ei edellytetä asumisaikavaatimusta.

Perhe-eläkkeen voi saada, jos edunjättäjä oli 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Leskeneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös leski on asunut Suomessa ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään ja muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Lapseneläkkeen osalta edellytetään, että lapsi on asunut Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta.

EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta EU-maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Jos henkilöllä ei ole missään maassa yhden vuoden vakuutus-aikaa, hänellä on oikeus kuitenkin kansaneläkkeeseen, jos hän on viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa ja kaikkien maiden vakuutus-aika on yhteensä vähintään kolme vuotta.

Jos asumisaikavaatimukset täyttyvät, mutta hakija tai edunjättäjä on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen tai 65 vuoden täyttämisen välisestä ajasta, suhteutetaan kansaneläke sekä leskeneläke Suomessa asuttuun aikaan. Lapseneläkettä ja takuueläkettä ei suhteuteta asumisaikaan.

3.7 Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukea voi hakea pienituloinen eläkeläinen, joka asuu pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnossa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi. Jos samassa asunnossa eläkkeensaajan kanssa asuu alle 18-vuotiaita lapsia tai muita henkilöitä kuin avio- tai avopuoliso, eläkkeensaaja voi saada yleistä asumistukea.

Eläkkeensaajan asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajille, eikä vapaaehtoista eläkettä saavalle henkilölle. Heillä voi olla oikeus yleiseen asumistukeen.

Vuonna 2019 asumistukea voidaan maksaa, jos eläkkeensaajalla on asumiskustannuksia vähintään 705 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,68 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajan asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuusuuden. Perusomavastuu on kaikilla eläkkeensaajilla 617,97 euroa vuodessa. Eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa tuloista riippuen perusomavastuun päälle voidaan laskea lisäomavastuu. Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää perhesuhteiden mukaisesti määräytyvät tulorajat. Eläkkeensaajan asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

Asumistuki =
 $0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - (\text{perusomavastuu} + \text{mahdollinen lisäomavastuu}))$

Asumiskustannusten hyväksyttävät enimmäismäärät määräytyvät asuinkunnan perusteella. Vuonna 2019 asumiskustannusten enimmäismäärät nousevat asumismenojen muutosta vastaavasti 1,8 prosenttia.

Taulukko 3.4.

Asumiskustannusten enimmäismäärät vuonna 2019, euroa vuodessa.

I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
8 243	7 581	6 651

Kuntaryhmä I Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa.

Kuntaryhmä II Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti.

Kuntaryhmä III muut kunnat.

Taulukko 3.5.

Lisäomavastuun tuloajat vuonna 2019.

	€/v	€/kk
Yksin asuva	8 676	723,00
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	12 717	1 059,75
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	13 936	1 161,33

Taulukko 3.6.

Enimmäismääräinen asumistuki vuonna 2019, euroa kuukaudessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksin asuva	540,64	493,75	427,87
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	270,32	246,88	213,94

3.8 Muut lisät

Taulukkoon 3.7 on koottuna eläkkeensaajan hoitotukien, lapsikorotuksen, rintamalisien ja veteraanilisän määrät vuonna 2019. Eläkkeensaajien hoitotuesta säädetään vammaistukilaisissa, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Eläkkeensaajan hoitotukia ovat perus-, korotettu ja ylin hoitotuki, joita myönnetään avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella. Perushoitotuen määrä nousi vuonna 2018 tasokorotuksen seurauksena 70,52 euroon kuukaudessa ja pysyy samana vuonna 2019.

Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Lisäksi ylimääräistä rintamalisää ja korotettua tai ylintä hoitotukea saaville Kela maksaa veteraanilisää.

Vuoden 2019 aikana annetaan erillinen hallituksen esitys, jonka tarkoituksena olisi tasokorottaa rintamalisää, ulkomaille maksettavaa rintamalisää sekä veteraanilisää. Korotuksen odotetaan olevan vähintään niin suuri kuin kansaneläkeindeksin kasvu olisi ollut ilman poikkeusmenettelyä.

Taulukko 3.7.

Muiden lisien määriä vuonna 2019, euroa kuukaudessa.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	70,52	Lapsikorotus	21,93
Korotettu hoitotuki	153,63	Rintamalisä	49,56*
Ylin hoitotuki	324,85	Ylimääräinen rintamalisä	Täysi määrä 239,32* (vähintään 6,36)
		Veteraanilisä	105,13*

* Veteraanietuuksiin odotettavissa tasokorotus vuoden 2019 aikana.

4 Ensisijaiset etuudet

Tapaturma- ja liikennevakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia. Myös potilasvahinkolain mukaiset korvaukset ovat ensisijaisia etuuksia siltä osin kuin vakuutustapahtuma on sattunut 1.1.2017 tai sen jälkeen. Etuudensaaaja saa siis työeläkettä vain siltä osin, kuin hänen työeläkkeensä on suurempi kuin ensisijaiset etuudet. Ensisijaiset etuudet eivät kuitenkaan vaikuta vähentävästi vahinkotapahtumavuoden jälkeisen työskentelyn perusteella karttuneeseen työeläkkeeseen. Tapaturmavakuutuksen päivärahan ja liikennevakuutuksen mukaisen päivärahaa vastaavan ansionmenetykskorvauksen ajalta karttuu uutta työeläkettä myös kyseisen etuuden perusteella.

Ensisijaisista etuuksista korvataan ansiotulojen menetys sen suuruisena kuin vahingonkärsijä olisi ilman vahingon sattumista ansainnut. Ensisijaisia etuuksia ovat seuraavien lakien mukaiset ansionmenetykskorvaukset tai eläkkeet tietyin poikkeuksin:

- työtapaturma- ja ammattitautilaki
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- liikennevakuutuslaki
- sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annettu laki
- kriisinhallintatehtävissä sattuneen tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annettu laki
- potilasvahinkolaki.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ensisijainen liikennevakuutukseen nähden. Edelleen liikenne- ja työtapaturmakorvaukset ovat ensisijaisia potilasvakuutukseen nähden.

Työtapaturma- ja ammattitautilaki korvaa työtapaturmista ja ammattitaudeista aiheutuneet ansionmenetykset ja sairaanhoitokulut. Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksetaan päivärahaa vuoden ajan ja työkyvyttömyyden jatkuessa tämän jälkeen tapaturmaeläkettä. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa päivärahan ja tapaturmaeläkkeen suuruisena. Vakuutuksesta maksetaan myös muun muassa tutkimus- ja hoitokustannukset, haittaraha pysyvästä haitasta, ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus sekä kuolemantapauksessa hautausapu ja omaisille perhe-eläkettä.

Työtapaturmavakuutuksen mukaisen päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen saman suuruinen kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka, tai se määräytyy tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työansioden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansios- ta. Päivärahaa voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista. Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään kymmenen prosenttia.

Täysi tapaturmaeläke on 85 prosenttia vuosityöansiosta alle 65-vuotiaalle ja 70 prosenttia vuosityöansiosta 65 vuotta täyttäneelle. Myös tapaturmaeläke voidaan maksaa osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on vähintään kymmenen prosenttia.

Jos tapaturma sattuu vanhuuseläkkeen rinnalla tehdyssä työssä, päivärahaa ja tapaturmaeläkettä maksetaan kolmen vuoden ajan, enintään 68 ikävuoden täyttämiseen asti. Päivärahaa ja tapaturmaeläkettä ei tällöin vähennetä työeläkkeestä.

Jos henkilö loukkaantuu liikenneonnettomuudessa, hän saa **liikennevakuutuslain** mukaista korvausta. Liikennevakuutuksesta korvataan muun muassa sairaanhoitokulut, ansionmenetykset, tilapäinen ja pysyvä haitta sekä lesken ja lasten elatuksen menetys. Henkilövahingoista maksettaville erilaisille korvauksille ei ole enimmäismäärää, vaan korvaus suoritetaan todellista vahinkoa vastaavana.

Potilasvahinkolain mukaan voidaan maksaa korvauksia henkilövahingosta. Ensisijainen etuus on vahingoittuneelle itselleen myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyksen korvaus tai eläke. Korvaus elatuksesta eläkkeeseen oikeutetulle on ensisijainen etuus perhe-eläkkeeseen nähden. Ensisijaisia etuuksia eivät ole läheiselle henkilölle maksetut korvaukset vahingoittuneen hoitamisesta.

5 Verotus

Työeläke, kansaneläke ja takuueläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja asumistuki.

Myös työtapaturma-, liikenne- ja potilasvahinkovakuutuksesta maksettavia eläkkeitä verotetaan ansiotuloverotuksen mukaisesti. Eläketulona ei sen sijaan pidetä näistä vakuutuksista maksettuja päivärahoja tai ohimenevän työkyvyttömyyden perusteella saatuja korvauksia.

Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimassa olleen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty.

5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot sekä valtionverotuksessa valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksessa kunnallisverotuksen vähennykset.

Ansiotuloista tehtävien vähennysten lisäksi verosta tehtäviä vähennyksiä ovat työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys. Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

Eläkkeensaaja voi saada kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen sekä valtionverotuksessa eläketulovähennyksen ja mahdollisen invalidivähennyksen. Kunnallisverotuksen invalidivähennys lasketaan vain, jos verovelvollisella on muuta ansiotuloa kuin eläketuloa. Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 205 eurolla 3 305 euroon vuoden 2019 alusta.

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se muuttuu kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Vuonna 2019 kansaneläkeindeksi jäädettiin edellisvuoden tasolle, mutta poikkeuksellisesti kunnallisverotuksen eläketulovähennyksessä käytetty kerrointa korotettiin. Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee kymmenellä eurolla 9 050 euroon kertoimen muuttuessa arvoon 1,395 vuonna 2019 (aikaisemmin 1,393). Eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa kunnallisveroa alle 11 238 euron vuosieläkkeestä (936 €/kk). Eläketulovähennys ulottuu 26 795 euron vuosituloihin (2 233 €/kk) asti.

Valtionverotuksen eläketulovähennykseen vaikuttaa kansaneläkeindeksin lisäksi tuloveroasteikon alaraja. Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,867 (aikaisemmin 3,81) kerrotun täyden kansaneläkkeen määrästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään täyteen kymmenen euron määrään. Vuonna 2019 valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee edellisvuoden 11 560 eurosta 11 590 euroon. Eläketulovähennyksen vuoksi valtionverotus kohdistuu vuonna 2019 yli 24 344 euron vuosieläkkeisiin (2 028 €/kk).

Taulukko 5.1.

Eläketulovähennyksen täysi määrä vuonna 2019 sekä vuosituloraja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloraja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan, euroa.

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	9 050	11 238	26 795
Valtionverotus	11 590	24 344	42 090

Palkansaaja saa tulonhankkimisvähennyksen sekä kunnallisverotuksessa perusvähennyksen ja ansiotulovähennyksen ja valtionverotuksessa työtulovähennyksen. Palkansaajan maksamat työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Vuonna 2019 valtionverotuksen työtulovähennys on 12,2 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 630 euroa. Työtulovähennys ulottuu noin 128 500 euron vuosituloihin asti.

5.2 Ansiotuloverot ja pakolliset sosiaalivakuutusmaksut

Valtion tuloveroa suoritetaan verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Vuonna 2019 tuloveroasteikon tuloarajot korotettiin 2,6 prosentilla. Muutokset lieventävät veroasteikkoa vuoteen 2018 verrattuna.

Tuloveroasteikkoa kiristettiin vuonna 2016 alentamalla asteikon ylimmän tuloluokan euromääräistä alarajaa 90 000 eurosta 72 300 euroon, jolloin kaksi ylintä tuloluokkaa yhdistyivät. Vuosia 2016 ja 2017 koskeva tarkoitettu kiristys on pysynyt kuitenkin toistaiseksi voimassa ja vuodelle 2019 ylimmän tuloluokan alaraja on 76 100 euroa.

Taulukko 5.2.

Valtion tuloveroasteikko vuonna 2019.

Verotettava tulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävästä tulo osasta, %
17 600–26 400	8,00	6,00
26 400–43 500	536,00	17,25
43 500–76 100	3 485,75	21,25
76 100–	10 413,25	31,25

Eläketulon lisävero määräytyy kuten edellisvuonna. Sitä maksetaan 5,85 prosenttia 47 000 euron vuosieläkkeestä (3 917 €/kk) alkaen.

Yleisradiovero määräytyy kuten edellisvuonna. Veroa maksetaan 2,5 prosenttia 14 000 euroa ylittävästä vuositulosta. Enimmäismäärä on 163 euroa. Vuonna 2019 eläkkeensaaja maksaa yleisradioveroa 1 167 eurosta alkaen. Enimmäismäärää maksetaan 1 710 euron kuukausieläkkeestä alkaen. Rajamäärät pysyivät samoina kuin edellisvuonna.

Ansiotulosta suoritetaan **kunnallisveroa** kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,88, joka on 0,02 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuonna. Taulukossa 5.3 on esitetty eräiden kuntien kunnallisveroprosentit.

Taulukko 5.3.

Eräiden kuntien tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu vuonna 2019.

	Kunnallisveroprosentti
Helsinki	18,00
Espoo	18,00
Vantaa	19,00
Tampere	19,75
Oulu	20,00
Turku	19,50
Kuopio	20,50
Keskimäärin koko maa	19,88
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	0
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,54

Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Keskimääräinen kirkollisvero on 1,39 prosenttia ja sitä maksavat evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat henkilöt. Kirkollisvero ei ole mukana jäljempänä esitetyissä laskelmissa.

Sairaanhoitomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu poistui palkansaajalta kokonaan vuonna 2017, eikä sitä makseta myöskään vuonna 2019. Eläke- ja etuustuloista perittävä sairaanhoitomaksu on 1,61 prosenttia (1,53 % vuonna 2018). Palkansaaja maksaa sairausvakuutuksen **päivärahamaksua** 1,54 prosenttia, jos vuositulon yhteismäärä on vähintään 14 282 euroa (edellisvuonna 1,53 % 14 020 euroa ylittävästä tulosta). Jos tulojen yhteismäärä jää alle 14 282 euron, päivärahamaksua ei makseta. Yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti vakuutettujen yrittäjien maksama lisärahoitusosuus on 0,23 prosenttia (edellisvuonna 0,17 %) ja päivärahamaksu siten 1,77 prosenttia vuonna 2019. Eläke- ja etuustuloista ei makseta sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Vuonna 2019 työntekijän **työeläkevakuutusmaksu** on 17–52-vuotiaalla sekä 63–67-vuotiaalla 6,75 prosenttia ja 53–62-vuotiaalla 8,25 prosenttia (edellisvuonna 6,35 ja 7,85 %). Palkansaajan **työttömyysvakuutusmaksu** laski edellisvuoden 1,9 prosentista 1,5 prosenttiin.

Palkansaajan vero- ja maksuprosentti vaihtelee iän mukaan, koska palkansaajan maksut ovat erilaiset eri-ikäisillä (taulukko 5.4). Työeläkevakuutusmaksua ja työttömyysvakuutusmaksua maksetaan 17-vuotiaasta alkaen ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua 16-vuotiaasta alkaen.

Taulukko 5.4.

Palkansaajan maksut eri-ikäisillä palkansaajilla.

	Työeläke- vakuutusmaksu	Työttömyys- vakuutusmaksu	Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	Yhteensä
alle 53-vuotias	6,75 %	1,5 %	1,54 %	9,79 %
53–62-vuotias	8,25 %	1,5 %	1,54 %	11,29 %
63–64-vuotias	6,75 %	1,5 %	1,54 %	9,79 %
65–67-vuotias	6,75 %	0 %	1,54 %	8,29 %
68-vuotias	0 %	0 %	0 %	0,00 %

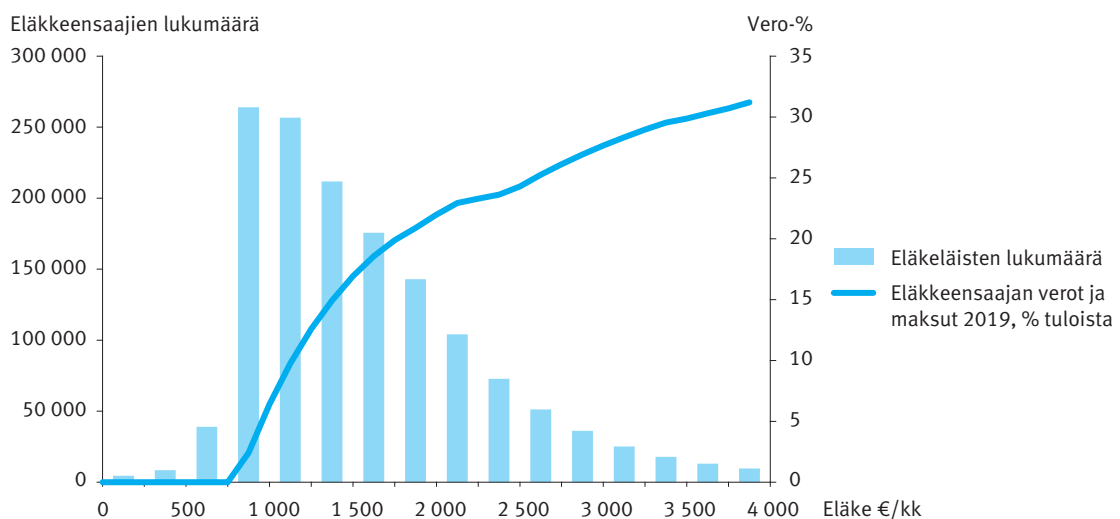
5.3 Erot eläkkeen- ja palkansaajan verotuksessa

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten vero- vähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Kuviossa 5.1 näkyy, että eläkkeensaajia on eniten tulotasolla, jolla eläkkeestä ei makseta veroa tai veroprosentti on pieni. Noin 39 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euron ja verot siten alle kymmenen prosentin. Noin 12 prosenttia eläkeläisistä saa yli 2 500 euron eläkettä, millä tulotasolla veroprosentti nousee yli 24:ään. Yli 4 000 euron eläkettä saa hieman yli prosentti eläkeläisistä, jolloin veroja maksetaan yli 31 prosenttia. Kuviossa ei oteta huomioon eläkkeensaajan muita mahdollisia tuloja.

Kuvio 5.1.

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (ei osa-aikaeläke) kokonaiseläkejakauma 31.12.2017 sekä eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti vuonna 2019.

Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasoilla. Eläkkeensaajan veroprosentti oli vuosina 2008–2012 pääosin matalampi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkevakuutusmaksu (53–67-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu. Vuonna 2013 suurten eläkkeiden verotus nostettiin palkansaajan (53 v. täytt.) vero- ja maksuprosentin tasolle eläkkeensaajan lisäverolla.

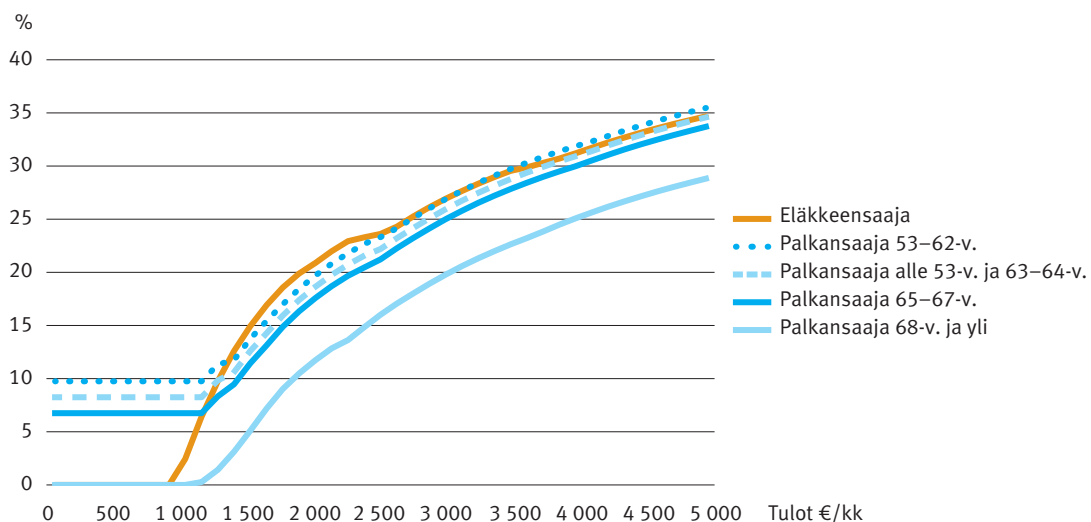
Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosentin muutos edellisvuodesta vaihtelee eri tulotasoilla. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin edellisvuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset, eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti alenee hieman kaikilla tulotasoilla. Eniten eläkkeen verotus vähenee noin tuhannen euron kuukausieläketasolla (-0,5 prosenttiyksikköä). Noin 2 600–4 900 euron kuukausieläkkeen veroprosentti alenee noin 0,2 prosenttiyksikköä. Noin 2 000–2 500 euron kuukausieläkkeillä veroprosentti pysyy edellisvuoden tasolla.

Palkkatulon veroprosentti kevenee tulotasosta riippuen 0,1–0,8 prosenttiyksikköä. Pienillä tulotasoilla vero- ja maksuprosentti pysyy edellisvuoden tasolla. 1 300–2 000 euron kuukausipalkkatasolla vero- ja maksuprosentti laskee noin 0,7 prosenttiyksikköä.

Kuviossa 5.2 on esitetty eläkkeensaajan ja palkansaajan vero- ja maksuprosentti eri tulotasoilla. Palkansaajan prosentti vaihtelee iän mukaan, koska palkansaajan maksut ovat erilaiset eri-ikäisellä. 68 vuotta täyttänyt palkansaaja ei maksa enää palkansaajan maksuja.

Kuvio 5.2.

*Palkansaajan ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2019, prosenttia tuloista.
(Kuukausitulo on vuositulo/12).*

Taulukko 5.5.

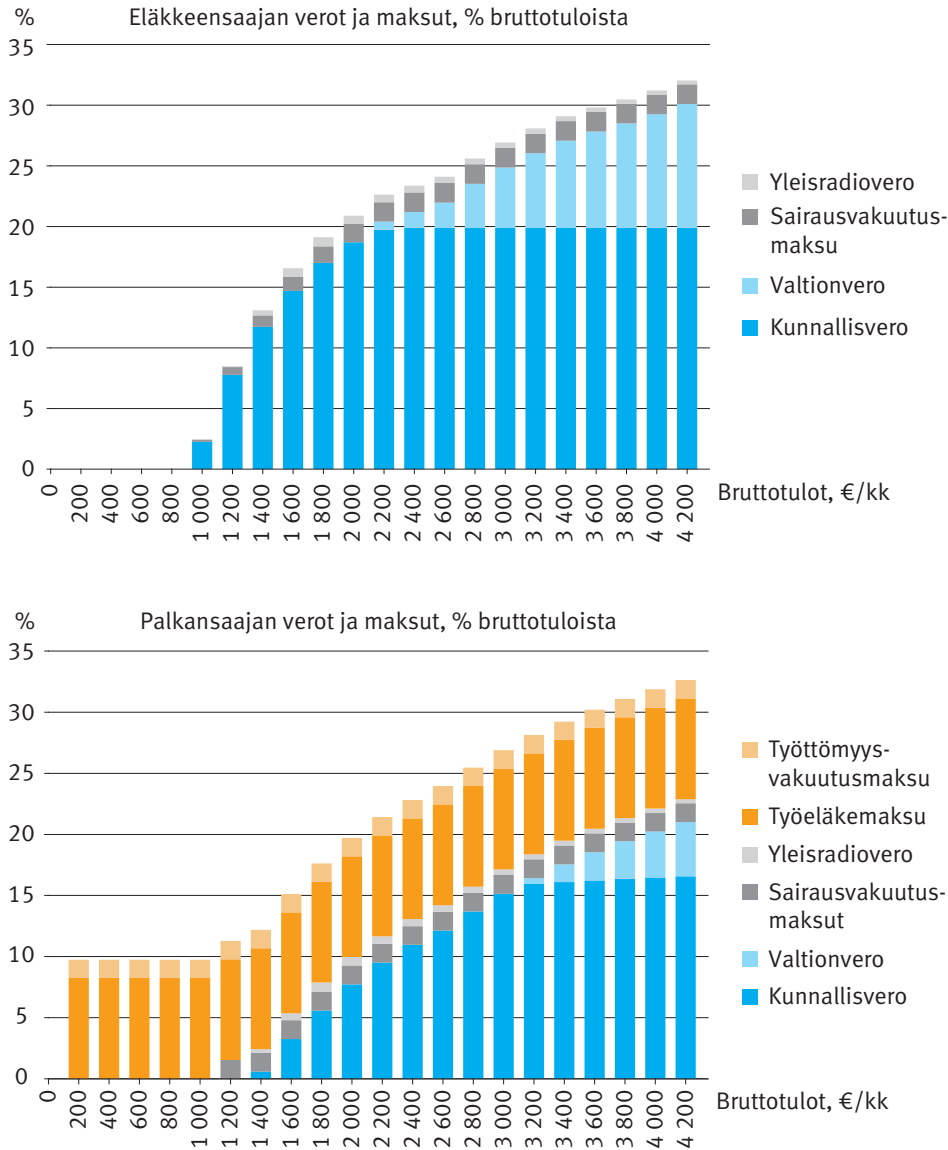
Verot ja maksut vuonna 2019, prosenttia tuloista.

Tulot €/kk (vuositulo/12)	Eläkkeensaaja	Palkansaaja alle 53-v. ja 63–64-v.	Palkansaaja 53–62-v.	Palkansaaja 65–67-v.	Palkansaaja 68-v.–
500	0,0	8,3	9,8	6,8	0,0
750	0,0	8,3	9,8	6,8	0,0
1 000	2,4	8,3	9,8	6,8	0,0
1 250	9,8	9,8	11,3	8,3	1,4
1 500	14,9	12,6	13,7	11,5	5,1
1 750	18,6	15,9	17,0	14,9	9,0
2 000	20,9	18,7	19,7	17,6	11,7
2 250	22,9	20,7	21,8	19,7	13,6
2 500	23,6	22,2	23,3	21,2	16,0
2 750	25,3	24,2	25,1	23,2	18,0
3 000	26,9	25,9	26,9	25,0	19,8
3 500	29,5	28,8	29,7	27,8	22,6
4 000	31,2	30,9	31,9	30,0	25,1
5 000	34,7	34,6	35,5	33,7	28,8
6 000	37,0	37,1	38,0	36,2	31,3
7 000	39,6	38,8	39,7	38,0	33,9
8 000	42,0	41,2	41,9	40,4	36,4
10 000	45,3	44,5	45,2	43,7	39,7
15 000	49,7	48,4	49,1	47,6	43,6

Kuviossa 5.3 näkyy eläkkeen- ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla. Palkansaaja maksaa alle verotettavan tulon jäävistä tuloista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Korkeammilla tulotasoilla kokonaisprosentti on eläkkeen- ja palkansaajalla lähes samalla tasolla, mutta palkansaajalla tähän sisältyy työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joten kunnallis- ja valtionveron osuus jää pienemmäksi kuin eläkkeensaajalla.

Kuvio 5.3.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53–62-v.) verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla vuonna 2019, prosenttia bruttotuloista.

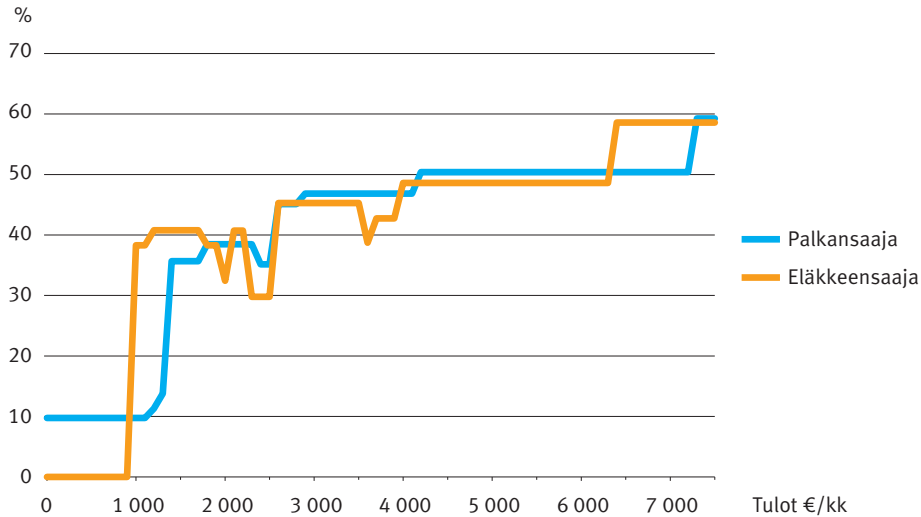
Kuviossa 5.4 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasoilla. Eläkkeensaajan marginaalivero käyttäytyy pääsääntöisesti samoin kuin edellisvuonna. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ja perusvähennys pienenevät tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 1 000–1 800 euron tulotasolla. Tällä tuloalueella eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa noin 40 prosenttia.

Marginaaliveroaste nousee runsaaseen 45 prosenttiin 2 600 euron kuukausieläkkeellä, kun valtionveroasteikossa noustaan (vähennysten jälkeen) toiselle portaalle. Lisätulosta maksetaan korkeaa veroa tällä tulotasolla myös, koska valtionverotuksen eläketulovähennys pienenee tulojen kasvaessa ja loppuu noin 3 500 euron kuukausituloilla.

Yli 4 000 euron kuukausituloilla eläketulon marginaalivero nousee noin 49 prosenttiin. Veroasteikon ylimmän tulorajan ylittyessä eläkkeensaajalla reilun 6 000 euron ja palkansaajalla reilun 7 000 euron kuukausituloilla marginaalivero nousee 59 prosenttiin.

Kuvio 5.4.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53–62-v.) marginaaliveroaste vuonna 2019 eri tulotasoilla.

5.4 Verotus, kun ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä; kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Vähennysten yhteisvaikutuksena veroprosentti on eläke- ja palkkatulon yhdistelmästä yleensä pienempi kuin jos sama kokonaistulo koostuisi pelkästään palkasta tai eläkkeestä.

Eläkkeensaajan palkasta peritään myös palkansaajan maksut. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen palkasta. Eläkevakuutusmaksua maksetaan ikäluokan mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Sairausvakuutuksen päivärahamaksua ei peritä 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

5.4.1 Palkkatuloja vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla

Työskentely vanhuuseläkkeellä ei vaikuta työeläkkeen tai Kelan eläkkeiden määrään. Taulukossa 5.6 näkyy eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti, kun hänellä on eläkkeen lisäksi palkkatuloja. Taulukosta näkyy myös, kuinka suuri osa eläkkeen lisäksi tulevasta palkasta menee veroihin ja maksuihin. Esimerkiksi 1 500 euron eläkkeestä veroprosentti on 14,9. Jos palkkatuloja on tämän lisäksi 6 000 euroa vuodessa, menee lisätuloista veroihin 26,2 prosenttia. Kokonaistulon vero- ja maksuprosentti on 17,8. Verot ja maksut on laskettu 63-vuotiaalle eläkkeensaajalle, joka maksaa palkasta alempaa työeläkevakuutusmaksua (6,75 %) sekä työttömyysvakuutusmaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Jos henkilö on työkyvyttömyyseläkkeellä tai hänen työkyvyttömyyseläkkeensä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, hän voi saada verotuksessa invalidivähennyksen. Jos invalidivähennyksen perusteena oleva haitta-aste on 100 prosenttia, ovat kokonaisveroprosentit 0,3–0,6 prosenttiyksikköä taulukossa esitettyä matalampia. Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita työeläkkeen rinnalla enintään 40 prosenttia ja osa-työkyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä palkkatasosta, aina kuitenkin vähintään 784,52 euroa kuukaudessa. Myös kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeessä ansioraja on 784,52 euroa kuukaudessa. 60 prosentin tai 784,52 euron rajan ylityksessä vähintään kolmen kuukauden ajalta eläkkeen maksu keskeytetään.

Taulukko 5.6.

Eläkkeensaajan (63–64-v.) palkkatulon verot ja maksut vuonna 2019.

Eläke	Palkka €/vuosi	Kokonaistulot €/vuosi	Verot ja maksut palkasta, %	Vero- ja maksu- prosentti	Veroprosentti, jos kokonaistulot koostuisivat vain	
					eläkkeestä	palkasta
1 000 €/kk (12 000 €/v)	0	12 000		2,4	2,4	8,3
	6 000	18 000	25,4	10,1	14,9	12,6
	12 000	24 000	25,5	14,0	20,9	18,7
	18 000	30 000	29,5	18,7	23,6	22,2
1 500 €/kk (18 000 €/v)	0	18 000		14,9	14,9	12,6
	6 000	24 000	26,2	17,8	20,9	18,7
	12 000	30 000	24,3	18,7	23,6	22,2
	18 000	36 000	29,4	22,2	26,9	25,9
2 000 €/kk (24 000 €/v)	0	24 000		20,9	20,9	18,7
	6 000	30 000	24,1	21,5	23,6	22,2
	12 000	36 000	25,6	22,5	26,9	25,9
	18 000	42 000	32,5	25,9	29,5	28,8
2 500 €/kk (30 000 €/v)	0	30 000		23,6	23,6	22,2
	6 000	36 000	31,8	25,0	26,9	25,9
	12 000	42 000	32,3	26,1	29,5	28,8
	18 000	48 000	35,6	28,1	31,2	30,9
3 000 €/kk (36 000 €/v)	0	36 000		26,9	26,9	25,9
	6 000	42 000	36,3	28,3	29,5	28,8
	12 000	48 000	32,7	28,4	31,2	30,9
	18 000	54 000	36,2	30,0	33,1	32,9

Taulukosta voidaan nähdä, että esimerkiksi 24 000 euron tulojen koostuessa puoliksi eläkkeestä ja puoliksi palkasta, veroprosentti on 14,0. Kun samasta kokonaistulosta kolme neljäsosaa on eläkettä, veroprosentti on 17,8 ja kun kokonaan eläkettä, 20,9.

5.4.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja palkkatulo

Verot ja maksut määräytyvät edellä kuvatun mukaisesti myös tilanteessa, jossa palkkatyössä jatkava ottaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE). Progressiivinen verotus lieventää kokonaistulojen pienentymistä, jos työtulot vähenevät. Vastaavasti verotus kiristyy, jos OVE:n ottaa aiemman palkkatason päälle.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke lasketaan OVE:n alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä (ks. luku 2.2). Taulukossa 5.7 ansaittu eläke on 1 500, 2 000 tai 3 000 euroa kuukaudessa, josta otetaan OVE:na 50 prosenttia. Varhennus vuonna 1958 syntyneen ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä (64 v 0 kk) on 36 kuukautta ja varhennusvähennys yhteensä 14,4 prosenttia. OVE kerrotaan vielä alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Taulukossa on esitetty vaihtoehdot, joissa henkilö ei työskentele OVE:n rinnalla, vähentää työskentelyä puoleen aiemmasta, tai jatkaa työskentelyä aiemmalla palkkatasolla. Esimerkissä OVE alkaa 61-vuotiaana, joten henkilö maksaa palkastaan korkeampaa työeläkevakuutusmaksua (8,25 %).

Taulukon viimeisestä sarakkeesta nähdään myös, mikä vero- ja maksuprosentti olisi pelkästä palkasta, jos OVE:a ei olisi. Kokonaisveroprosentti nousee, kun palkan lisäksi saadaan eläkettä. Esimerkin tulotasoilla kokonaisveroprosentti on OVE:n tuoman tulonlisäyksen ansiosta 1,3–4,2 prosenttiyksikköä korkeampi verrattuna pelkän palkan vero- ja maksuprosenttiin.

Taulukko 5.7.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja palkkatulo, euroa. Vuonna 1958 syntynyt henkilö.

OVE:n alkamiseen mennessä ansaittu eläke	OVE	Palkka OVE:n aikana	Bruttotulot yhteensä	Nettotulot	Vero-%	Vero-% palkasta ilman OVE:a
1500	614	0	614	614	0,0	0,0
	614	1 500	2 114	1 772	16,2	13,7
	614	3 000	3 614	2 563	29,1	26,9
2 000	819	0	819	819	0,0	0,0
	819	2 000	2 819	2 200	22,0	19,7
	819	4 000	4 819	3 189	33,8	31,9
3 000	1 228	0	1 228	1 115	9,2	0,0
	1 228	3 000	4 228	2 915	31,1	26,9
	1 228	6 000	7 228	4 392	39,2	38,0

5.5 Kansainväliset tilanteet

Suomesta **ulkomaille maksettavia eläkkeitä** verotetaan samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Ulkomailla asuvan eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa. Eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa.

Esimerkiksi Portugalissa asuvia eläkeläisiä Suomi on saanut aikaisemmin verottaa vain julkisesta palveluksesta saadun eläkkeen osalta. Portugalissa asuva maksaa Suomeen veroa Suomesta maksetuista eläkkeistä vuoden 2019 alusta alkaen. Suomi irtisanoi vuonna 2018 Portugalin kanssa solmitun vuoden 1970 verosopimuksen ja sen soveltaminen päättyi 31.12.2018. Uusi, vuonna 2016 allekirjoitettu sopimus on Suomessa hyväksytty, mutta Portugalissa sopimusta ei hyväksytty määräajassa. Näin ollen 1.1.2019 alkaen Suomen ja Portugalin välillä ei ole verosopimusta. Verosopimuksettomassa tilanteessa verosopimus ei rajoita Suomen verotusoikeutta ja Suomi voi verottaa laajasti Portugalissa asuvien Suomesta saamia tuloja vuonna 2019.

Suomi on neuvotellut myös Espanjan kanssa uuden sopimuksen, joka tuli voimaan 1.1.2019. Uuden Espanjan verosopimuksen mukaan veroa maksetaan Suomeen eläkkeestä, jota saadaan Suomesta. Eläkkeet, jotka perustuvat liikennevakuutukseen tai vastaavaan muuhun riskivakuutukseen, verotetaan kuitenkin jatkossakin vain Espanjassa. Yksityissektorin eläkkeitä koskee kuitenkin kolmen vuoden siirtymäaika, jolloin eläkkeestä ei tarvitse maksaa veroa Suomeen. Tämä edellyttää, että Suomesta saatu eläke on veronalaista tuloa Espanjassa.

Saksan kanssa solmittua uutta sopimusta on sovellettu vuoden 2018 alusta. Verosopimuksen mukaan Suomella on oikeus verottaa Suomessa asuvan henkilön kaikkia Saksasta saamia eläkkeitä.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa vakuutetun eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu.

EU:n virkamiehelle maksamasta eläkkeestä ei peritä Suomessa veroa. Jos eläkeoikeus EU:sta on siirretty Suomen työeläkejärjestelmään, eläke on kokonaisuudessaan veronalaisista ansiotuloista muiden työeläkejärjestelmään perustuvien eläkkeiden tapaan.

5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissästäminen

Verotettavasta pääomatulosta maksetaan veroa 30 prosenttia ja yli 30 000 euron osalta 34 prosenttia. Myös vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus on ollut kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä vuodesta 2006 lähtien. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut saa vähentää pääomatuloista maksuvuonna. Vakuutukseen perustuva eläke verotetaan aikanaan pääomatuloverotuksen mukaisesti.

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on ollut, että eläkettä maksetaan aikaisintaan työntekijän eläkelain mukaisesti lykkätyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavasta iästä eli

68 ikävuodesta alkaen. Ikäraja nousi 68 vuoteen vuoden 2013 alussa aiemmasta 63 vuodesta. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on eläkkeen maksaminen aikaisintaan ikäluokan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajasta alkaen. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on 68 vuotta vuonna 1957 tai sitä ennen syntyneillä, 69 vuotta vuosina 1958–1961 syntyneillä ja 70 vuotta myöhemmin syntyneillä. Ennen vuotta 2013 aloitettujen vapaaehtoisten eläkevakuutusten ja PS-tilien maksut ovat vähennyskelpoisia aiempien sääntöjen mukaisesti.

Ikärajan nousu koskee myös kollektiivista lisäeläkevakuutusta, mikäli työntekijä maksaa osan vakuutusmaksuista. Jos työnantaja maksaa maksut kokonaisuudessaan, eläkkeen alkamisikä voi olla alempi. Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan ansiotulona.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa.

Varoille kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisaikana. Eläkeiän täytyttyä suoritukset luetaan saajan pääomatuloksi. Eläkevakuutusta ei voida takaisinostaa tai pitkäaikaissopimuksen säästö määrää nostaa ennen eläkeikää kuin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty. Vanhasta eläkevakuutuksesta (otettu ennen 6.5.2004) verotetaan ansiotulona se osa eläkkeestä, joka on kertynyt ennen vuotta 2006 maksetuista maksuista ja pääomatulona se osa, joka vastaa vuodesta 2006 alkaen maksettuja maksuja.

6 Kokonaiseläke

Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja kansaneläkkeestä sekä takuueläkkeestä. Henkilö voi saada myös työeläkkeeseen nähden ensisijaisia etuuksia esimerkiksi työtapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella. Työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin se on ensisijaista etuutta suurempi.

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi on jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä (ks. luku 3.1). Kun työeläketulot ovat yksin asuvalla yli 1 299 euroa ja puolison kanssa asuvalla yli 1 157 euroa kuukaudessa, ei kansaneläkettä enää makseta.

Kuviossa 6.1 on esitetty työeläkkeen, kansaneläkkeen sekä takuueläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kokonaiseläkkeen lisäksi mukana kuviossa 6.2.

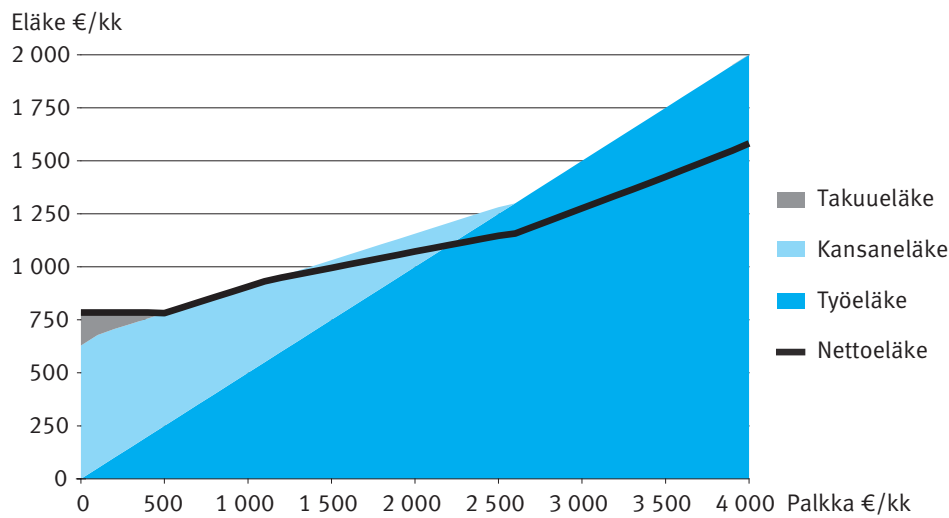
Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 519 euroa kuukaudessa (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2019). Eläkkeensaajien asumistukea sai 208 838 henkilöä vuoden 2018 marraskuun lopussa, jolloin keskimääräinen asumistuki oli 233 euroa kuukaudessa.

Kuvioissa 6.1 ja 6.2 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksin asuva eläkkeensaaja. Kansaneläke sekä takuueläke alkavat 65-vuotiaana. Kuvioissa on oletettu, että kaikki työeläke on kansaneläkkeessä huomioonotettavaa tuloa.

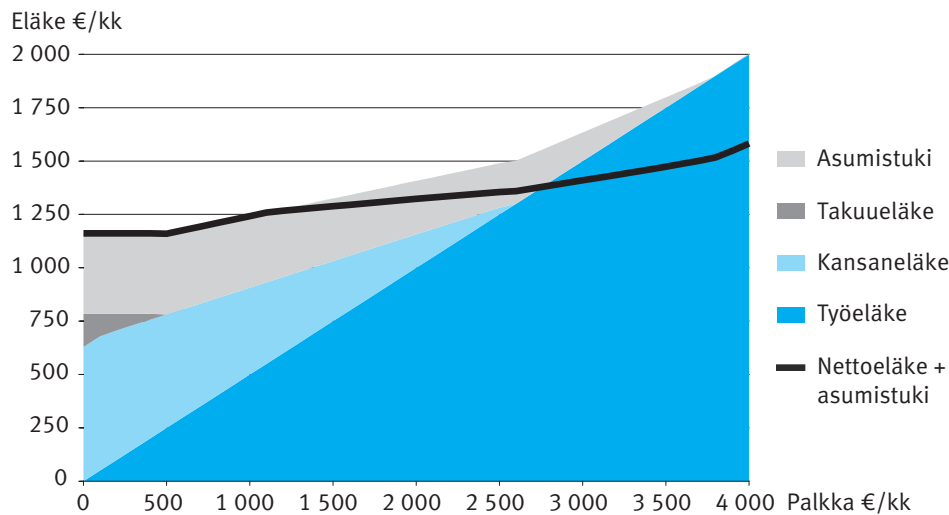
Työ- ja kansaneläkejärjestelmä täydentävät toisiaan myös perhe-eläkkeen osalta. Lapsi ja alle 65-vuotias leski voivat saada samaan aikaan sekä Kelan että työeläkejärjestelmän perhe-eläkettä. Leski ja lapsi voivat saada perhe- tai huoltoeläkettä myös tapaturma- tai liikennevakuutuksesta. Jos nämä perhe-eläkkeet antavat riittävän toimeentulon, Kela ei maksa perhe-eläkkeen täydennysmäärää (ks. luku 3.2).

Kuvio 6.1.

Kokonaiseläke vuonna 2019.

Kuvio 6.2.

Työeläke, kansaneläke, takueläke ja asumistuki vuonna 2019.

6.1 Esimerkkitalukoita kokonaiseläkkeen määräytymisestä

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ-, kansan- ja takueläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena. Työeläkkeen oletetaan olevan 50 prosenttia palkkatasosta ennen elinaikakerrointarkistusta. Nettopalkka sekä nettoeläke on laskettu vuoden 2019 verotuksen mukaan olettaen, että samaa tuloa saadaan koko vuoden ajan ja vuositulot ovat 12 kertaa kuukausitulot. Kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 19,88. Palkansaajan maksut on laskettu 63–64-vuotiaan maksujen mukaisesti. Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 519 euroa kuukaudessa (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2019).

Taulukko 6.1 kuvaa yksinkertaistettua tilannetta, jossa työeläke kokonaisuudessaan on kansaneläkettä pienentävää tuloa ja Kelan eläke on 65-vuotiaana maksettava eläke ilman varhennusvähennystä. Tyypillisesti työeläkkeessä on myös osia, jotka eivät vähennä kansaneläkettä, kuten ikäluokan alimman eläkeiän jälkeisestä työskentelystä vuodesta 2017 alkaen laskettava lykkäyskorotus ja ennen vuotta 2017 ansaittu 4,5 prosentin karttuma.

Bruttoeläke suhteutettuna bruttopalkkaan on pelkkää työeläkettä saavalla elinaikakerroimen takia hieman alle 50 prosenttia. Kelan eläkettä saavalla palkkatulot ovat olleet pienet ja eläke suhteessa palkkaan nousee korkeaksi. Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Nettotasolla pelkkää työeläkettä saavalla eläke suhteessa edeltävään palkkatasoon on esimerkiksi 56–58 prosenttia. Viimeisissä sarakkeissa on laskettu mukaan myös keskimääräisten asumiskustannusten mukainen asumistuki.

Taulukko 6.1.

Kokonaiseläke ja nettoeläke vuonna 2019, 65-vuotias eläkkeensaaja, yksin asuva. Kaikki työeläke on kansaneläkettä pienentävää tuloa. Elinaikakerroin 0,96800. Asumiskustannukset 519 €/kk.

Bruttopalkka (BP) €/kk	Nettopalkka (NP) €/kk	Työeläke €/kk	Kansaneläke + takuueläke	Kokonaiseläke/kk					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumistuki	% NP:sta
0	0	0	629+156	785	-	785	-	1 162	-
250	229	121	596+67	785	314	785	342	1 162	506
500	459	242	536	785	157	785	171	1 162	253
750	688	363	475	838	112	838	122	1 197	174
1 000	918	484	415	899	90	899	98	1 237	135
1 250	1 127	605	354	959	77	950	84	1 268	113
1 500	1 311	726	294	1 020	68	988	75	1 285	98
1 750	1 471	847	233	1 080	62	1 025	70	1 302	88
2 000	1 627	968	173	1 141	57	1 062	65	1 318	81
2 500	1 945	1 210	52	1 262	50	1 135	58	1 350	69
3 000	2 222	1 452	0	1 452	48	1 248	56	1 398	63
3 500	2 492	1 694	0	1 694	48	1 391	56	1 459	59
4 000	2 763	1 936	0	1 936	48	1 540	56	1 540	56
4 500	3 018	2 178	0	2 178	48	1 689	56	1 689	56
5 000	3 271	2 420	0	2 420	48	1 853	57	1 853	57
5 500	3 523	2 662	0	2 662	48	2 007	57	2 007	57
6 000	3 776	2 904	0	2 904	48	2 140	57	2 140	57
7 000	4 281	3 388	0	3 388	48	2 405	56	2 405	56
8 000	4 706	3 872	0	3 872	48	2 683	57	2 683	57
9 000	5 129	4 356	0	4 356	48	2 935	57	2 935	57
10 000	5 553	4 840	0	4 840	48	3 184	57	3 184	57

Taulukossa 6.2 kokonaiseläke on laskettu vuonna 1956 syntyneelle, ikäluokan alimmas-
sa eläkeiässä eläkkeelle jäävälle henkilölle. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kan-
saneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta
kohti, joten esimerkissä 18 kuukaudelta vähennys on yhteensä 7,2 prosenttia.

Taulukko 6.2.

*Kokonaiseläke ja nettoeläke vuonna 2019 ikäluokan alimmassa vanhuuseläkeiässä (63 v. 6 kk),
vuonna 1956 syntynyt henkilö, yksin asuva. Elinaikakerroin 0,96102. Asumiskustannukset
519 €/kk.*

Brutto- palkka (BP) €/kk	Netto- palkka (NP) €/kk	Työ- eläke €/kk	Kansan- eläke + takuu- eläke	Kokonaiseläke/kk					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu- mistuki	% NP:sta
0	0	0	584+144	728	-	728	-	1 124	-
250	229	120	554+54	728	291	728	317	1 124	490
500	459	240	498	738	148	738	161	1 131	247
750	688	360	442	803	107	803	117	1 173	171
1 000	918	481	386	867	87	867	94	1 216	133
1 250	1 127	601	331	931	75	931	83	1 258	112
1 500	1 311	721	275	996	66	973	74	1 278	98
1 750	1 471	841	219	1 060	61	1 013	69	1 296	88
2 000	1 627	961	163	1 124	56	1 053	65	1 314	81
2 500	1 945	1 201	52	1 253	50	1 130	58	1 347	69
3 000	2 222	1 442	0	1 442	48	1 241	56	1 395	63
3 500	2 492	1 682	0	1 682	48	1 384	56	1 455	58
4 000	2 763	1 922	0	1 922	48	1 531	55	1 531	55
4 500	3 018	2 162	0	2 162	48	1 680	56	1 680	56
5 000	3 271	2 403	0	2 403	48	1 841	56	1 841	56
5 500	3 523	2 643	0	2 643	48	1 997	57	1 997	57
6 000	3 776	2 883	0	2 883	48	2 128	56	2 128	56
7 000	4 281	3 364	0	3 364	48	2 391	56	2 391	56
8 000	4 706	3 844	0	3 844	48	2 667	57	2 667	57
9 000	5 129	4 325	0	4 325	48	2 919	57	2 919	57
10 000	5 553	4 805	0	4 805	48	3 166	57	3 166	57

Taulukossa 6.3 kokonaiseläke on esitetty 65-vuotiaana vuonna 2019 eläkkeelle jäävälle
henkilölle. Henkilö on työskennellyt eläkkeelle siirtymiseen asti, ja 63 ikävuoden jälkeen
ansaittu 4,5 prosentin karttuma ja vuoden 2017 alusta ansaittu lykkäyskorotus eivät vä-
hennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä
karttunut työeläke on ennen elinaikakertoimen soveltamista 50 prosenttia palkkatasos-
ta. Myös 63 ikävuoden jälkeen ansaittu karttuma on laskettu tästä samasta palkkatasosta.

Taulukko 6.3.

Kokonaiseläke ja nettoeläke 65-vuotiaana vuonna 2019, vuonna 1954 syntynyt henkilö, yksin asuva. Elinaikakerroin 0,96800. Asumiskustannukset 519 €/kk.

Brutto- palkka (BP) €/kk	Netto- palkka (NP) €/kk	Työeläke, joka vähentää kansan- eläkettä	Työeläke, joka ei vähennä kansan- eläkettä	Kansan- eläke + takuu- eläke	Kokonaiseläke/kk					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu- mistuki	% NP:sta
0	0	0	0	629+156	785	-	785	-	1 162	-
250	229	125	17	594+48	785	314	785	342	1 162	506
500	459	249	35	532	816	163	816	178	1 182	258
750	688	374	52	470	896	119	896	130	1 235	179
1 000	918	499	70	407	975	98	961	105	1 273	139
1 250	1 127	623	87	345	1 055	84	1 010	90	1 295	115
1 500	1 311	748	104	283	1 135	76	1 059	81	1 317	100
1 750	1 471	872	122	220	1 215	69	1 107	75	1 338	91
2 000	1 627	997	139	158	1 294	65	1 154	71	1 358	83
2 500	1 945	1 246	174	33	1 454	58	1 249	64	1 398	72
3 000	2 222	1 496	209	0	1 704	57	1 397	63	1 461	66
3 500	2 492	1 745	244	0	1 988	57	1 574	63	1 574	63
4 000	2 763	1 994	278	0	2 272	57	1 750	63	1 750	63
4 500	3 018	2 243	313	0	2 556	57	1 949	65	1 949	65
5 000	3 271	2 493	348	0	2 840	57	2 105	64	2 105	64
5 500	3 523	2 742	383	0	3 125	57	2 260	64	2 260	64
6 000	3 776	2 991	417	0	3 409	57	2 416	64	2 416	64
7 000	4 281	3 490	487	0	3 977	57	2 740	64	2 740	64
8 000	4 706	3 988	557	0	4 545	57	3 032	64	3 032	64
9 000	5 129	4 487	626	0	5 113	57	3 324	65	3 324	65
10 000	5 553	4 985	696	0	5 681	57	3 616	65	3 616	65

6.2 Nettoeläkkeen muutos

Taulukossa 6.4 on kuvattu, miten vuonna 2009 alkanut eläke on kehittynyt vuoteen 2019 asti. Kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksin ja työeläkettä työeläkeindeksin mukaan. Pienin eläke koostuu pelkästään kansan- ja takuueläkkeestä.

Pelkkää Kelan eläkettä saavalla nettoeläke nousee vuonna 2019 edellisvuodesta 1,2 prosenttia ja tätä korkeammilla eläketasoilla noin 0,4–1,4 prosenttia. Muutoksessa näkyy eläkkeiden indeksitarkistusten, takuueläkkeen tasokorotuksen sekä verotuksen muutosten yhteisvaikutus. Reaalisesti eläke hieman laskee viime vuodesta takuueläkkeen tasoa lukuun ottamatta, kun inflaation oletetaan olevan 1,5 prosenttia vuonna 2019.

Kuviossa 6.3 on esitetty vuonna 2009 alkaneen eläkkeen kehitys vuoteen 2019 asti. Kuviossa euromäärät on tarkistettu kuluttajahintojen kehityksen mukaisesti vuoden 2019 tasoon, eli kuvio kertoo eläkkeen ostovoiman kehityksestä viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana pelkkää Kelan eläkettä saavalla eläke on kasvanut reaalisesti noin 18 prosenttia, 1 000–1 200 euron tulotasolla noin 1,5 prosenttia ja 1 400–3 000 euron eläketasolla laskenut pari prosenttia.

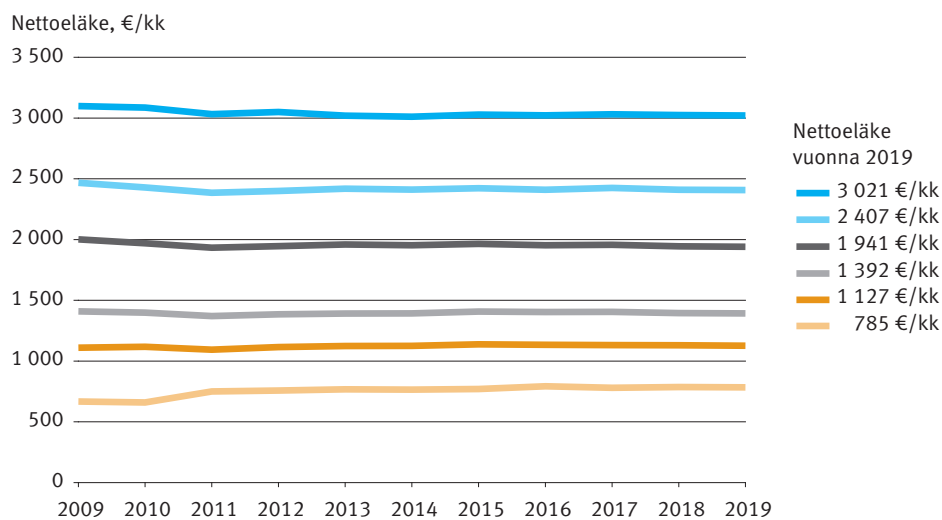
Taulukko 6.4.

Vuonna 2009 alkaneen eläkkeen nimellismuutos vuosina 2009–2019.

Brutto- eläke €/kk	Netto- eläke €/kk	Nettoeläkkeen vuosimuutos,%						Netto- eläke €/kk
		2009	2015	2016	2017	2018	2019	
584	584	0,4	3,4	-0,9	2,0	1,2	34,3	785
735	735	0,4	0,4	-0,4	0,2	0,4	9,3	804
860	818	1,1	-0,1	0,0	1,0	1,0	15,6	946
985	895	1,0	0,0	0,3	1,1	1,1	16,0	1 038
1 110	971	1,0	0,1	0,5	1,0	1,2	16,1	1 127
1 250	1 064	0,9	0,1	0,7	0,8	1,3	15,1	1 225
1 500	1 233	0,9	0,2	0,8	0,4	1,3	12,9	1 392
1 750	1 402	0,7	-0,1	0,9	0,3	1,1	11,8	1 568
2 000	1 577	0,3	-0,1	0,8	0,3	1,3	10,5	1 742
2 250	1 751	0,3	-0,2	0,9	0,4	1,3	10,8	1 941
2 500	1 890	0,3	-0,1	1,2	0,4	1,4	11,0	2 098
2 750	2 024	0,3	-0,1	1,3	0,4	1,4	11,3	2 253
3 000	2 159	0,3	-0,1	1,4	0,5	1,4	11,5	2 407
3 250	2 281	0,5	0,2	0,7	0,9	1,5	12,7	2 571
3 500	2 421	0,4	0,2	1,0	0,9	1,4	12,8	2 730
3 750	2 566	0,4	0,2	1,0	0,9	1,4	12,1	2 876
4 000	2 711	0,4	0,2	1,0	0,9	1,4	11,4	3 021

Kuvio 6.3.

Nettoeläke vuosina 2009–2019 vuoden 2019 hinnoin.

LIITTEET

Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	ANSIOTULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimismenot	– Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO	PUHDAS ANSIOTULO
– Pakolliset vakuutusmaksut	– Pakolliset vakuutusmaksut
– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut	– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut
– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys	– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys
– Eläketulovähennys	– Eläketulovähennys
– Merityötulovähennys	– Merityötulovähennys
– Invalidivähennys	
– Opintorahavähennys	
– Ansiotulovähennys	
– Perusvähennys	
KV. VEROVUODEN ANSIOTULO	VV. VEROVUODEN ANSIOTULO
– Vanhat tappiot	– Vanhat tappiot
= KV. VEROTETTAVA ANSIOTULO	= VV. VEROTETTAVA ANSIOTULO

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot

- Tulonhankkimisvähennys 750 euroa kaikille palkkatuloa saaville, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 750 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuonekulut, työpukukustannukset).

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut

- Lakisääteinen työntekijän työeläkevakuutusmaksu (6,75 % / 8,25 %)
- Työttömyysvakuutusmaksu (1,5 %)
- Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (jos tulot yli 14 282 euroa, 1,54 % koko tulosta. Jos tulot alle 14 282 euroa, päivärahamaksua ei peritä).

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja viisi prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksama määrä. Edellytyksenä on lisäksi, että eläke alkaa aikaisintaan TyEL:n mukaiseen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä.

Merityötulovähennys

Vähennyksen määrä on 20 prosenttia merityötulon kokonaismäärästä, kuitenkin enintään 7 000 euroa. Merityötulon kokonaismäärän ylittäessä 50 000 euroa merityötulovähennyksen määrä pienenee viidellä prosentilla merityötulon kokonaismäärän 50 000 euroa ylittävältä osalta.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan, kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukyvyyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään kymmenen prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa**Valtionverotuksen eläketulovähennys**

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,867 kerrotaan yksin asuvan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2019 eläketulovähennys on enintään 11 590 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 38 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$11\,590 - 0,38 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 11\,590)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa**Kunnallisverotuksen eläketulovähennys**

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,395 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään 1 480 euroa ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2019 enintään 9 050 euroa tai tätä pienempi

eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 51 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$9\,050 - 0,51 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 9\,050)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982.

Jos verovelvollinen on verovuonna saanut työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää 7 800 euroa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ja muut etuudet.

$$\text{Ansiotulovähennys} = 0,51 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500), 7\,230 \text{ euron tuloihin aste} + 0,28 \times (\text{Ansiotulo} - 7\,230) \text{ tulojen } 7\,230 \text{ euroa ylittävältä osalta, enintään } 3\,570$$

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:

$$\text{Ansiotulovähennys} - 0,045 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 14\,000)$$

Perusvähennys

Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 3 305 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaan ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 18 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$$3\,305 - 0,18 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 3\,305)$$

Valtionverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksen työtulovähennys

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Työtulovähennys on 12,2 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 630 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,72 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:

$$0,122 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:

$$0,122 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500) - 0,0172 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 33\,000)$$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeettiprosentilla (30–100 %). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haaita-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 euroa lasta kohden.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 2 400 euroa. Verovelvollinen saa vähentää kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 20 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorvauksesta on mahdollista vähentää 50 prosenttia vuonna 2019. Omavastuu on sata euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen tekemiseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Pääomatuloverotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat esimerkiksi asunto-, opinto- ja tulothankkimisvelan korot. Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääomatuloon kohdistuvia vähennyskelpoisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin mukainen osuus alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lapsikorotus enimmäismäärään on 400 euroa yhdestä ja 800 euroa kahdesta tai useammasta lapsesta.

Asuntovelan koroista on vuonna 2019 vähennyskelpoisia 25 prosenttia (35 % vuonna 2018). Vähennyskelpoisista asuntovelan koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä 30 prosenttia ja ensiasunnonostaja kaksi prosenttiyksikköä enemmän.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 30 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvityksen enimmäismäärän laskentaan.

Yrittäjävähenitys

Elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään verotuksessa puhtaasta tulosta viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Metsätalouden verotuksessa otetaan huomioon vastaava vähennys.

Liite 2 Aikasarjoja

Liitetaulukko 2.1.

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä vuosina 1990–2019, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,70
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,40
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,00
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,70
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,50
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,20
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,60
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,50
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,10
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,30
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,00
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,20
2002	6 540	5 580	1 500
2003	6 640	5 660	1 550
2004	6 690	5 710	1 530
2005	6 810	5 830	1 430
2006	6 950	5 960	1 460
2007	7 150	6 140	1 590
2008	7 710	6 670	11 060
2009	8 130		12 490
2010	8 130		11 300
2011	8 170		11 150
2012	8 530		11 660
2013	8 880		12 630
2014	8 950		12 610
2015	9 140		12 540
2016	9 110		12 230
2017	9 040		11 860
2018	9 040		11 560
2019	9 050		11 590

Liitetaulukko 2.2.*Valtion tuloveroasteikon alaraja vuosina 1990–2019.*

	Euroa
1990	6 391
1991	6 728
1992	6 728
1993	6 728
1994	6 896
1995	7 064
1996	7 232
1997	7 568
1998	7 737
1999	7 905
2000	8 006
2001	11 100
2002	11 500
2003	11 600
2004	11 700
2005	12 000
2006	12 200
2007	12 400
2008	12 600
2009	13 100
2010	15 200
2011	15 600
2012	16 100
2013	16 100
2014	16 300
2015	16 500
2016	16 700
2017	16 900
2018	17 200
2019	17 600

Liitetaulukko 2.3.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti vuosina 1991–2019.

	Keskimääräinen kunnallisvero-%	Keskimääräinen kirkollisvero-%
1991	16,62	1,28
1992	16,88	1,28
1993	17,20	1,3
1994	17,52	1,3
1995	17,53	1,3
1996	17,51	1,3
1997	17,43	1,3
1998	17,54	1,3
1999	17,62	1,3
2000	17,67	1,3
2001	17,67	1,3
2002	17,78	1,3
2003	18,03	1,3
2004	18,12	1,3
2005	18,29	1,33
2006	18,40	1,33
2007	18,46	1,33
2008	18,55	1,33
2009	18,59	1,32
2010	18,98	1,33
2011	19,17	1,34
2012	19,25	1,4
2013	19,38	1,4
2014	19,74	1,42
2015	19,82	1,43
2016	19,86	1,43
2017	19,91	1,37*
2018	19,86	1,39
2019	19,88	1,39

* Keskimääräinen kirkollisvero on laskettu aikaisemmin eri tavalla, muutos (-0,6 prosenttiyksikköä) johtuu teknisestä laskentavan erosta. Kirkollisveroprosentti ei todellisuudessa ole laskenut edellisvuodesta.

Liitetaulukko 2.4.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu vuosina 1990–2019.

	Kansaneläkevakuutusmaksu		Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu (v. 2005 asti sairausvakuutusmaksu)			Sairausvakuutuksen päivärahamaksu
	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Korotus yli 80 000 mk (13 455 €) osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,8	1,8	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,7
2010			1,64	1,47		0,93
2011			1,36	1,19		0,82
2012			1,39	1,22		0,82
2013			1,47	1,3		0,74
2014			1,49	1,32		0,84
2015			1,49	1,32		0,78
2016			1,47	1,3		0,82
2017			1,45	0		1,58
2018			1,53	0		1,53
2019			1,61	0		1,54

Liitetaulukko 2.5.*Työntekijän työeläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu vuosina 1993–2019.*

	Työntekijän työeläke- vakuutusmaksu, %		Työttömyys- vakuutusmaksu, %
	alle 53-v.	53→	
1993	3,0	3,0	0,20
1994	3,0	3,0	1,87
1995	4,0	4,0	1,87
1996	4,3	4,3	1,50
1997	4,5	4,5	1,50
1998	4,7	4,7	1,40
1999	4,7	4,7	1,35
2000	4,7	4,7	1,00
2001	4,5	4,5	0,70
2002	4,4	4,4	0,40
2003	4,6	4,6	0,20
2004	4,6	4,6	0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20
2010	4,5	5,7	0,40
2011	4,7	6,0	0,60
2012	5,15	6,50	0,60
2013	5,15	6,50	0,60
2014	5,55	7,05	0,50
2015	5,70	7,20	0,65
2016	5,70	7,20	1,15
2017*	6,15	7,65	1,60
2018	6,35	7,85	1,90
2019	6,75	8,25	1,50

* Vuodesta 2017 alkaen 17–52-vuotiaat sekä 63–67-vuotiaat maksavat alemmaa työeläkemaksua ja 53–62-vuotiaat korkeampaa työeläkemaksua.

Liitetaulukko 2.6.*Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin vuosina 1990–2019.*

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväli-indeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1045	7,1	1481	6,8				
1991	1104	5,6	1595	7,7				
1992	1139	3,2	1682	5,5				
1993	1170	2,7	1688	0,4				
1994	1170	0,0	1688	0,0				
1995	1192	1,9	1712	1,4	1712			
1996	1195	0,3	1760	2,8	1737	1,5		
1997	1202	0,6	1791	1,8	1754	1,0		
1998	1223	1,7	1825	1,9	1783	1,7		
1999	1239	1,3	1868	2,4	1812	1,6		
2000	1253	1,1	1903	1,9	1838	1,4		
2001	1302	3,9	1981	4,1	1912	4,0		
2002	1333	2,4	2054	3,7	1968	2,9		
2003	1349	1,2	2103	2,4	2002	1,7		
2004	1357	0,6	2151	2,3	2028	1,3	1000	
2005	1362	0,4	2191	1,9	2047	0,9	1028	2,8
2006	1377	1,1	2246	2,5	2081	1,7	1063	3,4
2007	1401	1,7	2311	2,9	2127	2,2	1100	3,5
2008	1436	2,5	2363	2,3	2178	2,4	1124	2,2
2009	1502	4,6	2494	5,5	2286	5,0	1192	6,0
2010	1502	0,0	2538	1,76	2292	0,26	1231	3,27
2011	1508	0,4	2578	1,57	2323	1,35	1253	1,78
2012	1565	3,8	2663	3,29	2407	3,61	1291	3,03
2013	1609	2,8	2738	2,81	2475	2,82	1327	2,78
2014	1630	1,3			2509	1,37	1350	1,73
2015	1637	0,4			2519	0,4	1363	0,96
2016	1631	-0,4			2519	0,0	1373	0,73
2017	1617	-0,85			2534	0,59	1389	1,16
2018	1617	0,0			2548	0,55	1391	0,14
2019	1617	0,0			2585	1,45	1417	1,86

Liitetaulukko 2.7.

Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset vuosina 1990–2019, euroa.

	Täysi kansaneläke	Tulo (€/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		täyden kansaneläkkeen	pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	20 €/kk
2009	584,13	618	14 488	
2010	584,13	618	14 488	
2011	586,46	621	14 546	
2012	608,63	644	15 095	
2013	630,02	667	15 628	
2014	633,91	671	15 723	
2015	636,63	674	15 790	
2016	634,30	671	15 732	
2017	628,85	666	15 598	
2018	628,85	666	15 598	
2019	628,85	666	15 598	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksin asuvalle henkilölle. Kuntien kalleusryhmät poistuivat vuoden 2008 alusta. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa.

Liitetaulukko 2.8.

Täysi takuueläke ja vähimmäiseläke vuosina 2011–2019, euroa.

	Täysi takuueläke		Vähimmäiseläke	Tasokorotukset
	Yksin asuva	Parisuhteessa		
2011	101,28	167,55	687,74	
2012	105,10	173,88	713,73	
2013	108,80	179,99	738,82	
2014	109,47	181,11	743,38	
2015	109,94	181,88	746,57	
2016	132,55	204,23	766,85	23,27 e/kk
2017	131,41	202,47	760,26	
2018	146,42	217,48	775,27	15,01 e/kk
2019	155,67	226,73	784,52	9,25 e/kk

Taulukossa esitetyt täydet takuueläkemäärät ovat täyttä kansaneläkettä saavien takuueläkemäärät.

LÄHTEET

HE 124/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2019 tuloveroasteikosta ja laeiksi tuloverolain sekä perintö- ja lahjaverolain 7 a §:n muuttamisesta.

HE 160/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista vuonna 2019 sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Kansaneläkelaitos. <http://www.kela.fi>

Kansaneläkelaki 568/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070568>

Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100703>

Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus. <http://www.tyoelakelakipalvelu.fi>

Verohallinto. Eläketulon verotus.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48865/elaketulon-verotus/>

Verohallinto. Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa

https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49038/verotettavan_tulon_laskeminen_henkilove4/

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTEJA

Kokonaiseläke 2019

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2019. Työeläkkeen, kansaneläke-etuuksien sekä eläkkeiden verotuksen määräytyminen vaikuttavat kaikki osaltaan käteen jäävään nettoeläkkeeseen. Katsauksen esimerkkilaskelmat ja kuvat havainnollistavat kokonaiseläkkeen muodostumista eri tulotasoilla. Eläkkeiden verotus eroaa palkkatulon verotuksesta erilaisten verovähennysten ja maksujen takia. Katsauksessa on vertailtu eläkkeensaajan ja palkansaajan verotusta ja maksuja ja käsitelty myös eläkkeensaajan palkkatulon verotusta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN